

LETO XV
ŠTEVILKA 77
26. avgust 2009

LIPNICA

Glasilo Občine Moravske Toplice

s prilogo

Naravni park Terme 3000 Moravske Toplice OD MOČVIRNEGA TRAVNIKA DO MODERNEGA ZDRAVILIŠČA

UVODNIK

77. številko Lipnice si velja zapomniti kot »zgodovinsko«: prvič (kdo ve, če ne tudi zadnjič?) je narasla na 40 strani in zato, ker v rešnici prinaša zgodovinsko podobo kopaljšča in toplic v Moravcih (priloga na straneh 9–32).

Na 33. strani opozarjamo na 56. Svetovno prvenstvo v oranju; naši občani lahko dobijo brezplačne vstopnice v TIC-u, v času tekmovanja bodo prometne zapore.

Na 38. strani objavljamo program 13. praznika Občine Moravske Toplice.

Za druge dogodke nam je ostalo manj prostora. Nekateri prispevki (zlasti daljši, problemski) bodo morali počakati do naslednje številke. Najbolj aktualne dogodke smo vendarle skušali vsaj na kratko zabeležiti.

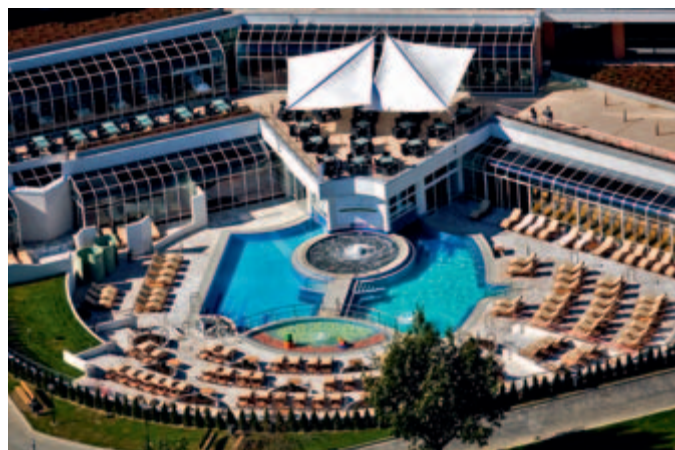
Ludvik Sočič, odgovorni urednik

NARAVNI PARK TERME 3000 – pogled na del kompleksa z bazenskiimi in prenočitvenimi kapacitetami.

SVETOVNO TEKMOVANJE ORAČEV – prvič v Sloveniji, prvič pri nas.

NARAVNI PARK TERME 3000 MORAVSKE TOPLICE

Pet zvezdični hotel Livada Prestige je odprl vrata septembra 2006 in predstavlja mejnik v kakovosti ponudbe in storitev.

V wellness centru Thermalium boste doživeli popolno sprostitvev, pričakuje vas več kot 150 wellness programov in storitev.

V doživljajskem svetu Term 3000 vas pričakuje več kot 25 zunanjih in notranjih bazenov, tobogani in pustolovščine s štrkom Vikijem.

Pridružite se nam na Golf igrišču Livada z 18 igralnimi polji, na nordijski hoji, potepanju s kolesom, igranju tenisa, odbojke ...

OD SILOVITE ERUPCIJE DO PRESTIŽNE LIVADE

Večji del glasila je tokrat posvečen Termam 3000. V prilogi objavljamo besedilo, ki sta ga Karel Černjavič in Jožef Rituper pripravila že pred tremi, štirimi leti in je bilo namenjeno za knjižno izdajo. Ker do te ni prišlo, je vodstvo občine sprejelo moj predlog, da ga objavimo v Lipnici, avtorja sta soglašala, zamisli je pritrdilo tudi vodstvo družbe Naravni park Terme 3000.

Besedilo je zazrto v preteklost, v čas, ko se je v Moravcih porajala ideja o izkoriščanju vode iz vrtine, ki je bila zapečaten, opuščena, saj iskalcem črnega zlata ni obetala pravih možnosti za ekonomično izkoriščanje razmeroma majhnih zalog ugotovljene nafte. Prispevek analizira dvojno krotenje v 60. letih prejšnjega stoletja: ko so lendavski naftarji ukrotili nemirnega vodnega duha, so se domačini s pomočjo naklonjenih soboških občinarjev in redkih simpatizerjev lotili še tršega oreha: krotjenja nasršene birokratske miselnosti in brezbržnosti – nekateri si enostavno niso želeli novih toplic v tej prelepi Sloveniji. Tisti, ki so zanje navijali, največkrat niso imeli pravih vzvodov in moči za izvedbo. A stvar se je premikala, pedenj za pednjem, legendarna »moravska trma« (vztrajnost Jožefa Kuharja in somišljenikov) se je dokazala kot produktivna.

Prispevek Od močvirnega travnika do modernega zdravilišča je pisan predvsem kot osebni pogled »Zvezdaša«, Karla Černjaviča, na razvoj Moravskih toplic, kakor ga je on doživiljal; ne le doživiljal, ampak tudi odločilno sooblikoval.

Vendar sem želel »zgodovinsko« podobo družbe Terme 3000 dopolniti s predstavitev idej novega vodstva o današnji in jutrišnji podobi Term 3000. Na vprašanja, ki niso le blagohotno vljudna, sta nam obširno odgovorila današnja odgovorna, direktorja družbe Ivanka Ajlec in mag. Andrej Šprajc.

Novodobno vizualno podobo Term 3000 smo skušali pričarati s fotografskim mozaikom na drugi strani glasila; gradivo zanj nam je ljubeznivo odstopila služba za marketing. Svoj pogled na okoliščine, povezane z razvojem zdravilišča, je na široko razprostrl tudi župan Franc Cipot. Kot takratni podžupan sem del nesporazumov z vodstvom Zdravilišča Moravske toplice ob koncu 90. let poznal tako rekoč »iz prve roke«. Obžaloval sem odločitev, da se župan in direktor tako trdo spoprimeta v javnosti, v medijih. Predvsem zaradi popolne neproduktivnosti tistih bojev. Petelinji boji so namenjeni predvsem zabavi gledalcev, vsak prekmurski kmet (tudi kmetje drugod, da ne bo nepotrebne nesporazuma!) pa ve, da mora dovolj globoko zorati (naj uporabim v teh dneh tako popularno prisposodbo) in dobro pripraviti ter pognojiti zemljo, če naj pričakuje bogati rod.

Domišljam si, da smo z objavo gradiva opravili pomembno delo, pa čeprav je v »zastareli« tiskani obliki. Skoraj ves svoj delovni vek sem preživel kot založnik in marsikdaj je bilo potrebno utemeljiti pomembne, a zahtevne izdajateljske projekte, ki niso prinašali velikih novcev (ali sploh nobenih). Zagovarjal sem načelo ohranitve in dostopnosti gradiva, tako rekoč pravico ljudi, da imajo možnost (z)vedeti. Arhiv g. Černjaviča je bogat, del je zdaj javno dostopen; občina ga bo – kolikor vem – prevzela in ohranila.

Saj se navsezadnje za ta nebrzdani razcvet kraja moramo zahvaliti predvsem moravski topli vodi; pa modrosti, daljnovidnosti ljudi, ki so z njo upravljali in postopno izgrajevali ter uveljavljali prvovrstno turistično okolje, ki ostane tu za vedno; za obilico gostov, ki dajejo zaslužek tudi tistim, ki jim znajo ponuditi »lokalne« dobrine; za »mini svetovljanstvo« v življenjskem prostoru, ki je v zadnjih petdesetih letih storil korake, za kakršne so marsikje potrebovali bistveno več časa, in se danes nomadom 21. stoletja ponuja kot vabljivi cilj. In sveta dolžnost nas vseh je, da to vabljivost ne le ohranimo, temveč jo dvignemo na stopnjo čar(ob)nosti, ko bo vsakdo odhajal z zadovoljstvom, bogatejši za dotlej neznana doživetja, z nepozabnimi spomini na dni, ki jih je preživel z nami, v naši bližini.

Ludvik Sočič

OD BENCIKA DO BENCIKA

Morda je nekoliko nenavadno zapisovati ime pokojnega Gezeka Bencika iz Tešanovec v kontekstu razvoja Moravskih Toplic, vendar pa je bil Geza tisti razposajeni mladenič, ki si je prvi drznil odvititi zapečateni ventil na vrtini izvira vroče vode na moravskih Berekih. Skupaj s prijatelji iz Tešanovec so pozimi leta 1961 ugotovljali, da iz vrtine privre na dan vroča voda, v kateri se lahko kopajo. Tudi ko je zunaj mrzlo in tudi, če se to zgodi v opuščenem bazenu za lovljenje oljnega madeža iz vrtine, ki ga je zapustila lendavska naftna industrija, ki je na moravskih Berekih iskala možnosti za črpanje nafte. Glas o tem, da so se začeli pojbiči iz Tešanovec in Moravec pa tudi iz drugih krajev zabavati z vročo vodo iz te vrtine, se je zelo hitro širil in pokojni gospod Jožef Kuhar (prvi častni občan Občine Moravske Toplice), podjetni predsednik takratnega krajevnega odbora ter član občinskega in okrajnega odbora v Murski Soboti, se je s somišljeniki zavzel za to, da se pri vrtini uredi bazen in možnost kopanja.

Če zelo poenostavim: to je bil v bistvu tudi začetek razvoja turizma v Moravcih (poznejših Moravskih Toplicah), na katerem se je potem začelo izgrajevati Zdravilišče Moravske toplice, tako kot v nadaljevanju Lipnice zelo podrobno razvojni proces Moravskih toplic opisuje dolgoletni direktor zdravilišča in naš častni občan, gospod Karel Černjavič.

DOGODEK IZ ZGODOVINE TOPLIC ZA PRAZNIK OBČINE

Občina Moravske Toplice si je za svoj praznik izbrala enega od pomembnih dogodkov v času nastajanja moravskega kopališča: 7. september 1962, ko je bilo pridobljeno zelo ugodno mnenje tujih strokovnjakov, ki je gospodu Kuharju in sodelavcem dalo novi zagon, posredno pa pritiskalo na takratno oblast v smeri ugotovitve, da se voda iz vrtine v Moravcih lahko uporablja za kopanje kot neke vrste zdravilo za različne bolezni. To je hkrati pomenilo, da se tu ne bo razvijala le kopališka, temveč predvsem zdraviliška dejavnost – torej zdravilišče s termo-mineralno vodo visokih mineralnih vrednosti, ki ljudem pomagajo pri zdravljenju revmatskih obolenj, nekaterih ženskih bolezni, pri lajšanju tegob luskavice ... Ta dokument iz kraja Umeå pri Stockholmu je bil pridobljen s pomočjo Kuharjevih prijateljev po cerkveni protestantski liniji (spomnimo: gospod Jožef Kuhar je bil inšpektor Evangeličanske cerkve v Sloveniji). Seveda se zavedamo, da to ni edini dokument, zaradi katerega se je zgodil razvoj moravskega zdravilišča. Gotovo je to predvsem neprecenljiva zasluga dveh strokovnjakov, dr. Adolfa Režka in dr. Rudolfa Leskovarja, izjemno pomembna je njuna analiza vsebnosti različnih mineralov in kemične ter biološke sestave tople mineralne vode, zlasti pa njuno prepričevanje strokovne javnosti.

Začetek kopališke dejavnosti in obdobje, ko so k nam začeli prihajati tudi prvi tuji gostje, predvsem iz Avstrije, pa je povezan z izgradnjo prvih objektov: brunaric in prvih dveh bazenov s termo-mineralno vodo ter kabin in lesene montažne restavracije. Od leta 1962 je kot direktor takratnega Gostinskega podjetja Zvezda Murska Sobota razvoj načrtoval gospod Karel Černjavič, skupaj z družbeno političnim vodstvom takratne občine Murska Sobota in ob podpori lokalnih dejavnikov, predvsem gospoda Jožefa Kuharja. Sam sicer ne poznam vseh zgodovinskih dejstev v takratnem času in zaporedja dogodkov, vendar sem prepričan, da so imeli lokalni prebivalci, predvsem domačini, Moravčari, in posebej lastniki zemljišč, na katerih danes stoji sodobni turistični center Moravske Toplice, velike zasluge za to, da je do izgradnje prvih objektov na tem območju sploh lahko prišlo. Hočem reči, da so domačini in okoličani veliko postorili z lastnim delom pri izgradnji prvih objektov in zelo poceni prodali zemljišča za potrebe nastajajočega kopališča. Ravno ta del zgodbe o razvoju Moravskih toplic je največja neznanka in gotovo tudi najmanj ovrednotena vsebina pri razvoju zdravilišča, zaradi katere sem kot župan novo ustanovljene Občine Moravske Toplice takoj po prevzemu funkcije predlagal vodstvu takratnega Zdravilišča Moravske toplice, da se v okviru lastninskega preoblikovanja podjetja del lastnine (v višini 25 % in en glas skupne vrednosti kapitala) zapiše Občini Moravske Toplice kot neke vrste pravni naslednici vseh živčih v tem okolju, ki so vsak na svoj način prispevali k nastanku Zdra-

vilišča Moravske toplice. Vendar moja takratna pobuda pri tistih, ki so o tem odločali, ni bila dobro sprejeta in je ostalo pri tem, da je delež okolja, ki je pravzaprav začelo z razvojem Moravskih toplic, nič. Že takratna gospodarska zakonodaja je bila namreč zastavljena tako, da brez 75-odstotnega soglasja vseh lastnikov ni možno spreminjati lastniške strukture podjetij; z dobrimi 25 % in enim dodatnim glasom, kot je bil moj predlog, bi dosegli, da brez soglasja lokalnega okolja ne bi moglo priti do prevzema podjetja, katerega dejavnost sloni na termo-mineralni vodi, ki pronica na površje izpod naših tal in je na nek način upravljanje z njo najbližje ljudem, ki tu živimo.

OBDOBJA RAZVOJA

Razvoj Moravskih Toplic kot turistične destinacije širšega pomena je možno razdeliti na več obdobj. Prvo je gotovo čas izgradnje prvega hotela Termal in z njim povezanimi zunanji in notranji kopalnimi površinami ter znamenito okroglo restavracijo in restavracijo Termal. Ta restavracija je postala osrednji prireditveni prostor za dogajanja v pomurskem prostoru na višjem nivoju, kot so simpoziji, nastopi znanih umetnikov in kulturnih skupin, pevcev-estradnikov ..., ko se je v ta konec Prekmurja ob koncih tedna zgrinjala množica ljudi, saj je bilo takrat to nekaj novega in prestižnega, ne le za naš prostor, temveč za širšo regijo. To je bil čas, ko sta pomembno vlogo pri določanju vsebin in kreiranju razvoja imela gospod Karel Černjavič, direktor GP Zvezda, in pokojni gospod Evgen Kisilak, direktor TOZD Zdravilišče Moravske toplice, ki je bil hkrati tudi zadnji direktor podjetja pred izločitvijo iz skupnega krovnega podjetja Zdravilišče Radenska Radenci in njegovo osamosvojitvijo. To je bilo na začetku 90. let, ko se je dokončala gradnja hotela Ajda, prvega nadstandardnega hotela v Pomurju, ki je zaradi sprememb, povezanih s sprejemom Zakona o gospodarskih družbah in t. i. Markovičevega zakona, zašla v precejšnje finančne težave. Govorilo se je, da bo zaradi prezadolžitve šlo zdravilišče v stečaj.

Drugo obdobje, ki ga lahko imenujemo obdobje intenzivnega investiranja in razvoja Zdravilišča Moravske toplice s končnim epilogom preobrazbe v Naravni park Terme 3000, se je začelo s prihodom ekipe pod vodstvom Dušana Bencika in Marjana Mačka, ki sta kot finančnika zelo dobro razumela temeljne postulate bilance in finančnega inženiringa. V tem času je bilo gotovo zelo pomembno prvo obdobje, od leta 1991 do leta 1995, ko je prišlo do dokončne osamosvojitve podjetja Zdravilišče Moravske toplice d. o. o., prevzema velikih finančnih obveznosti iz naslova investicije v hotel Ajda in lastninskega preoblikovanja podjetja. Ob pomoči nekaterih zunanjih dejavnikov, ki so sodelovali pri izgradnji apartmajskega naselja Prekmurska vas in obnovi panonskih, s slamo kritih hiš ter preostalega dela apartmajskega naselja zno-

traj kompleksa Zdravilišča Moravske toplice, se je podjetje konsolidiralo in vodstvo podjetja je imelo pripravljene smeje načrte za naprej, ki so se udeležili z izgradnjo Term 3000, enega prvih tovrstnih kompleksov zabave in sprostitve v okviru zdravilišč v Sloveniji leta 2000. Da je bila investicija upravičena in uspešna, se je pokazalo takoj po otvoritvi, ko je bilo ob nekem prazniku v mesecu avgustu število obiskovalcev tolikšno, da v bazenu, kot hudomušno pravijo priče, ni bilo več prostora za vodo ...

Opogumljeni z dobro naložbo, so v vodstvu Term 3000 nadaljevali z investicijo v Thermalium, center za wellness in zdravljenje obolenj, ki jim termo-mineralna voda s svojimi vsebnostmi dobro dene, predvsem pa se v tem kompleksu ponuja danes vrsta storitev, od masaž do različnih terapij in fizioterapij, ki so ena od nosilnih panog današnjega podjetja. Zato je bila zamisel o prenovi in modernizaciji tega objekta gotovo zelo dobra, na kar kaže njegova obiskanost.

ČAS VELIKIH SPREMEMB

Čas od leta 2002 naprej pa je tudi čas velikih sprememb na globalnem gospodarskem področju, kjer prihaja do različnih prevzemov, združitvev in drugih preoblikovanj podjetij v Sloveniji in v regiji, kar ni ostalo brez posledic niti za na novo oblikovano podjetje Naravni park Terme 3000. Ideja o oblikovanju blagovne znamke Panonske terme je gotovo ena boljših idej v zgodovini razvoja turizma v severovzhodni Sloveniji, ki pa se na žalost ni uresničila tako, kot je bila zamišljena. Zaradi različnih pritiskov politike pa tudi zaradi gospodarskih in drugih lobijev ter odmaknjenosti Pomurja od centrov dogajanja v Ljubljani je bilo za uresničitev povezave vseh zdravilišč v severovzhodni Sloveniji v sistem Panonske terme pod okriljem podjetja Naravni park Terme 3000 iz Moravskih Toplic potrebno preprosto preveč sredstev na eni strani in preveč dovoljenj na drugi. Vodstvu Naravnega parka Terme 3000, tudi zaradi lastne lastniške strukture, tako ni preostalo drugega kot to, da se poveže z enim od večjih gospodarskih subjektov v Sloveniji in odločili so se za delniško družbo Sava Kranj, enega večjih slovenskih poslovnih sistemov. Čeprav podrobnosti tega združevanja in sodelovanja s Savo d.d. osebno ne poznam, ker k tem pogovorom nisem bil vabljen, pa mi je bilo rečeno, da je med drugim bil rezultat tega tudi možnost dokončanja formiranja Panonskih term, torej združitve Term Lendava, Banovci, Ptuj, Radenci in potencialno Term Maribor pod okrilje Naravnega parka Terme 3000 d.o.o. in izgradnja hotela najvišje kategorije v Moravskih Toplicah.

Zadnja faza obdobja, ki ga z nekaj hudomušnosti imenujem od Bencika do Bencika, se je dogajala v letih 2006 in 2007, ko je bil dokončan hotel Livada s petimi zvezdicami in ko je dokončno prišlo do razpada sistema Panonske terme, kar se je končalo tudi z zamenjavo ekipe Dušana Bencika na vodilnem mestu največjega turističnega podjetja v Pomurju. Zdaj bi se rad osredotočil predvsem na obdobje, ki ga predstavljamo v prilogi Lipnice, ki je posvečena med drugim tudi letošnjemu Letu turizma v Občini Moravske Toplice, kot smo ga poimenovali zaradi izvedbe svetovnega prvenstva v oranju v Tešanovcih pri Moravskih Toplicah. O svojih opažanjih nadaljevanja zgodbe podjetja Naravni park Terme 3000 bom razmišljal v enem od naslednjih zapisov. Seveda pa lahko že v tem trenutku zapišem, da se je z odhodom ekipe pod vodstvom našega častnega občana, gospoda Dušana Bencika, končalo eno najpomembnejših obdobij razvoja turizma v naši občini in da je ob tem gotovo potrebno izraziti priznanje vsem, tako gospodu Karlu Černjaviču kot pokojnemu gospodu Evgenju Kisilaku in gospodu Dušanu Benciku; pa tudi vsem sodelavcem v vodstvu podjetja ter nenazadnje tudi vsem delavcem, ki delajo v tem podjetju ali so v njem delali in brez katerih gotovo tega napredka ne bi bilo, saj ne pravijo zaman, da turizem sloni predvsem na ljudeh.

VLOGA OBČINE

Če bi zgodbo o razvoju turizma v minulem obdobju končal s prejšnjim stavkom, bi bralec imel le polovično informacijo o dogajanju v tem času, saj je bila od leta 1995 naprej zelo pomemben partner v razvoju turizma na tem območju tudi Občina Moravske Toplice. Čeprav občina, kot sem že prej navedel, ni bila in ni solastnik podjetja, ki ga je pomagalo ustvariti to okolje, pa je imela ves čas pri njegovem razvoju zelo pomembno vlogo, saj je bilo potrebno za uresničevanje smelih načrtov sprejemati veliko odločitev na področju prostorskega načrtovanja. Pravzaprav smo bili vedno v položaju, da smo v bistvu le potrjevali zamisli, ki so bile že več ali manj dokončane. Takšna vloga nam velikokrat ni bila všeč, saj bi z več dogovora bilo možno poiskati morda še boljše prostorske rešitve. Predvsem je bilo zelo težavno sodelovanje na začetku, ob nastanku Občine Moravske Toplice, saj se je bilo potrebno naučiti sprejemati partnerja v prostoru. Sam lahko zapišem, da je bilo določeno obdobje, predvsem od leta 1995 do leta 1999, za razvoj kraja Moravske Toplice popolnoma izgubljen čas ravno zaradi nemožnosti doseganja dogovora na relaciji Zdravilišče Moravske toplice – Občina Moravske Toplice, saj je bilo podjetje – približno tako je danes v Radencih – lastnik čistilne naprave, na katero se mora priključiti vsaka nova investicija v kraju, vendar le, če ima soglasje lastnika čistilne naprave. To je pomenilo, da je o možnostih kakršnega koli investiranja v naselju Moravske Toplice v bistvu namesto občine, ki po zakonu izvaja funkcijo te javne službe, odločalo podjetje, ki je seveda lahko takšne investicije ocenjevalo tudi kot konkurenčne. Največji razlog, da je prišlo do spremembe stališča in se je v bistvu pokazala nujnost sodelovanja, je začetek izgradnje igrišča za golf. Ko se je Občina Moravske Toplice velikodušno odločila, da se za daljši čas odpove svojemu gradbenemu zemljišču velikosti cca 25 ha, ki je danes vredno vsaj 12,5 mio EUR, in ga po relativno zelo ugodni ceni odda Zdravilišču Moravske toplice za izgradnjo golfskega igrišča, ki je izjemno pomembna infrastruktura za dodatno ponudbo turistične destinacije, je prišlo tudi do pozitivnega premika pri vseh drugih vsebinah sodelovanja med občino in zdraviliščem. To pa je posledično pomenilo, da imamo danes v turistični destinaciji Moravske Toplice poleg sistema Naravni park Terme 3000 še Terme Vivat in nekaj deset apartmajskih ponudnikov z objekti, ki so nastali v glavnem vsi po letu 2000.

Občina je sicer ves čas intenzivno podpirala razvoj turizma v Moravskih Toplicah, tudi na ta način, da je ne le vso turistično takso, ki se zbere na območju občine, temveč še velik del preostalega proračuna namenjala za izgradnjo nujno potrebne infrastrukture, ki sicer služi tudi občanom, predvsem pa razvoju turizma, saj si danes brez urejenih pločnikov, javne razsvetljave, ceste, kolesarskih poti, izgrajene komunalne infrastrukture itn. ne moremo zamišljati sodobnega turizma. In to ne le v kraju, kjer so prenočitvene kapacitete, temveč v vsej okolici, kamor ljudje iz hotelov in drugih nastanitvenih zmogljivosti vsak dan odhajajo, saj je sodoben turizem zelo različen od tistega izpred deset in več let. Gostje so namreč vse bolj zahtevni in pri nas iščejo vsebine, ki jih nudi pokrajina. Mi smo to pokrajino poimenovali kar Oaza zdravja.

Vsem, ki so sodelovali pri pripravi priloge Lipnice, posebej gospodu Karlu Černjaviču, upokojenemu direktorju Gostinskega podjetja Zvezda in Zdravilišča Moravske toplice, dokler je bilo zdravilišče v sestavi GP Zvezda, piscu, gospodu Jožefu Rituperju in drugim sodelavcem se iskreno zahvaljujem, saj je na ta način trajno ohranjen pomemben del zgodovine zdravilišča in kraja Moravske Toplice.

Franc Cipot,
župan Občine Moravske Toplice

Pogovor z mag. Andrejem Šprajcem in Ivanko Ajlec, direktorjema družbe Terme 3000

RAZVIJATI MORAMO SPECIFIČNO IN RAZPOZNAVNO PONUDBO

O razmerah v Termah 3000 smo zadnje tedne prebirali številne zapise v medijih. Bojim se, da so v kar znatni meri vplivali tudi na javno mnenje (tisto skrajno, s ceste ali izza šanka, itak ve celo to, da vse gre k vragu, da je konec ...). Verjetno je šlo za turbulence, kakršne običajno spremljajo personalne spremembe v vodstvih družb. Dušana Bencika, dolgoletnega direktorja Term 3000, ki je izoblikoval jasno poslovno vizijo, je lastnica, družba Sava, d. d., nekrivno razrešila pred dvema letoma. Po prehodnem obdobju vodenja mag. Antonije Pirc sta bila na začetku tega leta v novo dvočlansko upravo imenovana direktorja mag. Andrej Šprajc in Ivanka Ajlec. Nanju smo naslovili vprašanja o tem, kakšne cilje in kakšne načine urejanja si je zastavilo novo vodstvo Term 3000.

DIREKTORJA DRUŽBE
NARAVNI PARK TERME 3000
MORAVSKE TOPLICE, d. o. o.

Mag. Andrej Šprajc Ivanka Ajlec

Recesija s splošnimi restriktivnimi učinki gotovo ni zaobšla niti Savine turistične dejavnosti? Na kakšen način se vas je dotaknila?

Vsesplošna kriza povpraševanja močno vpliva tudi na slovenski turizem. V termah je vpliv krize manjši, saj prihaja večina gostov iz Slovenije in sosednjih držav, preostale turistične destinacije, med katerimi velja izpostaviti Bled, Ljubljano in Portorož, pa zaradi strukture gostov posledice krize veliko bolj občutijo. Otežene trenutne gospodarske razmere se v Termah 3000 kažejo predvsem v krajši dobi bivanja gostov, ki se za oddih oz. počitnice odločajo v zadnjem trenutku, v večji meri povprašujejo po krajših programih in cenovno ugodnejših aranžmajih ter dodatnih ugodnostih.

Kakšna usoda čaka koncept Panonskih term, ki so pred leti pod skupno streho združile zdravilišča v severovzhodni Sloveniji?

V preteklosti je bila velika težnja, da bi bila vsa termalna središča podobna. Razmišljalo se je, da bi imeli vsi podobne produkte, torej imeli bi pet enakih destinacij, v okviru katerih bi iskali sinergijske učinke. Vendar je vsaka od njih edinstvena in mora razvijati svojo specifično in razpoznavno ponudbo. Terme 3000 bodo zabavišče za vse generacije, krepimo ponudbo za otroke. Radenci so zopet zdravilišče in krepili bomo zdravstveno dejavnost, Terme Banovci s svojo majhnostjo nagovarjajo predvsem družine z majhnimi otroki, v Lendavi vidimo predvsem še veliko možnosti za ponudbo različnih športov in rekreacije, na Ptujju pa je poudarek na bogati wellness in kopalniški ponudbi.

Prejšnje vodstvo Term je smelo razmišljalo o širitvi dejavnosti tudi v nekatere evropske prestolnice, denimo v Prago. Gospod Bencik vam očita, da ste v Savi blokirali ta projekt. Kakšna je resnica o Pragi? Mar to pomeni, da ostajate vpeti predvsem v domače okvire?

Kot smo pred časom že odgovarjali v tedniku Vestnik, so strokovne službe Save, d. d., in Term 3000, d. o. o., ugotovile, da bi bil omenjeni projekt na način, kot ga je zastavil g. Bencik, preveč rizičen, ter da so moralni aspekti tega projekta lahko sporni. Slednje pa ne pomeni, da ostajamo vpeti predvsem v turistično dejavnost znotraj meja naše države in da v družbi ne iščemo novih priložnosti.

Kolikšen je pravzaprav delež Term 3000 v dejavnosti Turizem v Poslovni skupini Sava, če upoštevamo osnovne kazalce: vrednost, delež gostov, poslovni rezultat ...?

V dejavnosti Turizem je skupno blizu 5.500 ležišč, od tega jih je blizu 1.400 na voljo v Termah 3000. V prvem polletju so gosti celotne Savine dejavnosti Turizem ustvarili blizu 460 tisoč nočitev, od tega blizu 172 tisoč v Termah 3000.

V celotni dejavnosti Turizem, ki zajemajo družbe Sava Hoteli Bled, d. d., Zdravilišče Radenci, d. o. o., Terme Lendava, d. o. o., Terme Ptuj, d. o. o., in Terme 3000, d. o. o., je bilo konec junija letošnjega leta zaposlenih skupno 1.345 sodelavcev, od tega 406 v družbi Terme 3000.

Vrnimo se v Moravske Toplice. Kakšni so poslovni rezultati Term 3000 za leto 2008? Kakšna so vaša pričakovanja za naslednje leto ali dve?

V lanskem letu je družbo Terme 3000 obiskalo prek 90 tisoč gostov, kar je za okoli 8 odstotkov več v primerjavi

z letom poprej. V drugi polovici leta se je izboljšala tudi uspešnost poslovanja in leto smo zaključili z višjim dobičkom iz poslovanja v primerjavi z letom poprej. Na dosežen negativen poslovni izid družbe v lanskem letu pa so vplivali visoki finančni odhodki, ki so posledica poslovnih odločitev preteklih let.

V prvi polovici letošnjega leta smo uspeli konsolidirati poslovanje in bistveno zmanjšati zadolženost družbe, kar je še kako pomembno za tekoče nemoteno in uspešno poslovanje v teh zaostrenih pogojih poslovanja na trgu ter je temelj za razvoj družbe v prihodnje.

V prvih sedmih mesecih letošnjega leta nas je obiskalo dobrih 52 tisoč hotelskih, apartmajskih in kamp gostov, kar je dobre tri in pol odstotke več kot v prvih sedmih mesecih lanskega leta. Gosti so v tem obdobju ustvarili blizu 215 tisoč nočitev, kar je blizu 3 odstotke več kot v enakem obdobju lani.

Bi smeli reči, da je hotel Livada Prestige v bistvu zgrešen projekt? (K takšnemu spraševanju naju navajajo podatki o kritično slabi začetni zasedenosti; v mislih pa imava še naslednje: elitni hotel stoji v prenapolnjenem hotelskem kompleksu; naravna voda v sobah – je to res epohalni dosežek ali pa popoln nesmisel?; v juniju je bilo ob hotelu gradbišče – v manj kot treh letih ste morali v nekaterih delih hotel temeljito sanirati.)

Hotel Livada Prestige nikakor ni zgrešen projekt, slednje potrjujejo tudi podatki o rasti zasedenosti namestitvenih kapacitet. V lanskem letu smo povečali število gostov celo za več kot 30 odstotkov v primerjavi z letom poprej. Tudi v prvih sedmih mesecih letošnjega leta, kljub krizi, beležimo 6-odstotno rast števila gostov v primerjavi z enakim obdobjem lani.

Zaradi nujnih vzdrževalnih del in odprave nekaterih napak, ki so nastale v času izgradnje, je bil hotel med 22. junijem in 2. julijem zaprt. Z njihovo odpravo in z vsebinsko obogatitvijo ponudbe bomo v prihodnje zagotavljali še višjo kakovost hotelskih storitev. V ta namen se nam je v Livadi Prestige kot vodja kuhinje in nove a la carte restavracije pridružil Bine Volčič, ki se je izobraževal na priznani mednarodni šoli vrhunske francoske kulinarike Le Cordon Bleu in se izpopolnjeval v uglednih pariških restavracijah z dvema in tremi Michelinovimi zvezdicami.

Črna termo-mineralna voda in njeni blagodejni učinki na počutje in zdravje ljudi je gonilo turističnega razvoja Term 3000 ter regije in je ena izmed naših ključnih konkurenčnih prednosti. Nudenje lastnega izvira »zdravja« kar v hotelski sobi (kot prvi hotel v Evropi s tovrstno ponudbo) pa v veliki meri doprinese tudi k uspešnosti trženjskih aktivnosti. Edinstvenost ponudbe Term 3000 v primerjavi s konkurenco pa je tudi ta, da ima vsak hotel lastno kopališče.

Terme 3000 so po novem razdeljene na številne profitne centre. Kakšen je smisel, kakšna so izhodišča, kakšni njegovi cilji? Se je že poglelo nezadovoljstvo, ki ga je dvignilo prerazporejanje ljudi? Je pa to prestrukturiranje sovpadlo še s splošnim nezadovoljstvom zaposlenih v gostinstvu zaradi plač, regresa, skratka, zaradi njihovih socialnih zahtev.

Upadanje uspešnosti poslovanja družbe v preteklih letih, problematika na področju kadrov in neprilagojena organiziranost poslovanja trendom uspešnih turističnih družb doma in v tujini nas je spodbudila, da pripravimo celovite ukrepe za izboljšanje poslovanja, kar vključuje tudi boljšo

organiziranost in koriščenje dodatnih skupnih sinergij v poslovanju znotraj Term 3000. Jasno smo opredelili, s katerimi turističnimi produkti se bomo v prihodnje ukvarjali in za katere imamo ustrezna znanja in bogate izkušnje, vse ostale dejavnosti, ki so predvsem podpornega pomena, pa bomo prepustili tistim, ki se s tem ukvarjajo profesionalno na trgu. Takšen pristop je značilen za večino uspešnih gospodarskih družb in ne le za našo družbo oziroma turistično panogo. Prepričani smo, da smo na pravi poti in da so spremembe nujno potrebne, če želimo uresničiti zastavljene cilje nadaljnega razvoja Term 3000.

PROFITNI CENTRI

Zaostrene gospodarske razmere podjetja spodbudijo, da se notranje prevetrijemo, da pregledamo, ali je ponudba in kakovost njihove turistične ponudbe na primerni ravni in ali so stroškovno učinkovita. Zato so Terme 3000 razdelili na profitne centre, s čimer želijo zagotoviti večjo preglednost in uspešnost poslovanja. Direktorjem profitnih centrov so zaupali pomembno nalogo samostojnega in odgovornega kreiranja turističnih zgodb s ciljem ustvarjati raznovrstna in nepozabna doživetja. Tako je Dejan Horvat postal direktor kampa, Dejan Gomboc direktor golfa in športnega parka, Vesna Maučec direktorica hotela Termal in Ajda, Ferdo Gumzej direktor hotela Livada Prestige, Simona Stramič direktorica Thermaliuma in Dejan Šeruga direktor bazenskega kompleksa Terme 3000.

Zaostrovanje razmer ni dobro ne za delodajalce in ne za zaposlene. Čas, ko se v marsikaterem podjetju odločajo za zmanjševanje števila zaposlenih in znižanja plač, ni primeren za zahteve po višjih plačah in regresu. Kljub temu je prišlo do dogovora med delodajalci in sindikati in v naši družbi ga spoštujemo, kot bomo spoštovali tudi vse prihodnje dogovore.

Slišimo, da iz Term 3000 odhaja prekaljen gostinski in turistični kader, ki se usposobil prav v Moravskih Toplicah. Je to res? Ste analizirali vzroke, zakaj se to dogaja? Pomanjkanje kadrov v gostinsko turistični dejavnosti je aktualna problematika, ki se dotika vseh glavnih akterjev na področju turizma v Sloveniji. V družbah dejavnosti Turizem v Poslovni skupini Sava in tako tudi v Termah 3000 skupaj iščemo rešitve, vezane na to problematiko, ter si prizadevamo za dvig zanimanja za turistične poklice med iskalci zaposlitve.

Ob tem želimo pojasniti še nekatera dejstva, povezana s kadrovskimi premiki znotraj družbe. Za zadovoljitev vseh potreb smo iskali in poskušali na ključna delovna mesta izbrati že zaposlene v družbi. Veseli nas, da je v Termah 3000 veliko ambicioznih in sposobnih zaposlenih, saj je ključna delovna mesta zasedlo več kot 95 odstotkov sodelavcev, ki so že dalj časa zaposleni v družbi. In na teh kadrih bomo gradili bodoči razvoj družbe.

Na podlagi odličnega strokovnega dela v preteklosti, bogatih izkušenj in poznavanja gostinsko-turistične ponudbe je bila gospodu Danilu Kozarju zaupana pomembna razvojna naloga celovite prenove in obogatitve kulinarčne ponudbe hotela Termal, bazenskega kompleksa Terme 3000 in priprava projekta nove slaščičarne, s ponudbo katere želimo presenetiti naše goste od blizu in daleč. Pričakujemo, da bo celoten projekt predstavljal pomemben del prihodkov naše družbe v prihodnje.

V Moravskih Toplicah in v pokrajini se srečujete s konkurenco, napovedujejo se gradnje novih hotelov. Kje vidite mesto Term 3000 v tej razširjeni ponudbi? Že več let ne opažamo investicij na področju vodnih površin (adrenalinski tobogan aqua loop je pač lahko namenjen le najbolj drznim). Se ne bojite posledic zaostajanja za konkurenco tudi v širšem, slovenskem okolju?

Po intenzivnem investicijskem ciklu, ko smo v Termah 3000 ob pomoči sredstev evropskih strukturnih skladov veliko vlagali v izgradnjo novih kapacitet in obnovo obstoječih, se bomo v prihodnjem obdobju bolj osredotočili predvsem na uspešno pozicioniranje teh kapacitet na turističnem trgu. Pri tem pa stalno iščemo nove razvojne možnosti in tako tudi v prihodnje načrtujemo kar nekaj razvojnih projektov za izboljšanje naše turistične ponudbe in s tem slovenskega turizma nasploh. Svojo razvojno priložnost vidimo predvsem v ponudbi visokokakovostnega turizma, pri čemer bomo veliko pozornost namenjali stalnemu dvigu kakovosti storitev, edinstvenim produktom, strokovni usposobljenosti in motiviranju zaposlenih ter stroškovni optimizaciji poslovnih procesov.

Danes pri odločitvah, kam na počitnice, nima več odločilnega pomena destinacija, temveč prihaja v ospredje možnost raznovrstnih doživetij in temu v Termah 3000 namenjamo veliko pozornost. V preteklosti se je močno razvijal bazenski del s poudarkom na adrenalinskih doživetjih, pri tem pa se je pozabljalo na družine z manjšimi otroki. V prihodnje bomo zato več pozornosti namenjali oblikovanju ponudbe za ta segment in prvi idejni projekti so že v nastajanju.

Kakšen je vaš odnos do t. i. dnevnih gostov in kakšne bontete si lahko obetajo domačini, Moravčani in okoličani? Gospod Černjavič jim jih je svoje čase veliko obljubljal.

Dnevni obiskovalci, ki prihajajo k nam predvsem z motivom kopanja, koriščenja wellness ali zdravstvenih storitev, predstavljajo pomemben segment naših gostov. Tovrstna ponudba pa je z odprtjem pomurske avtoceste gostom še bolj dostopna.

Lokalni skupnosti nudimo skozi vse leto raznolike dodatne ugodnosti pri koriščenju naših storitev, pripravljamo pa tudi nekatere novosti v ponudbi, s katerimi se želimo še bolj približati prebivalcem Moravskih Toplic in širšega okolja. Veliko pozornost namenjamo stalnemu oblikovanju takšne ponudbe, ki bo vzpodbudila lokalno in širše okolje, da nas obiščejo (npr. večerno kopanje, ugodnosti za otroke, akcija »plača eden, kopata se dva«, ki je objavljena tudi v tej izdaji občinskega glasila, zaposlenim v podjetju Mura, d. d., in njihovim otrokom smo podarili 350 kopalnih kart ter jim do konca septembra omogočili ugodnejši nakup kopalnih kart po polovični ceni, kopalne karte in ostale turistične storitve pa v obliki sponzorstva oz. donacij namenjamo tudi različnim društvom iz lokalnega in širšega okolja...).

Okoliška turistična, kulturna in druga društva menijo, da ste preveč zaprti v svoj krog delovanja, da ni več tiste vpetosti v lokalno okolje, ki je krasilo zdravilišče v začetnem obdobju. Kako odgovarjate na te očitke?

Zavedamo se odgovornosti do okolja, iz katerega izhajamo, in tega, da brez sodelovanja ne moremo biti dolgoročno uspešni. V lanskem letu in v letu poprej smo na podlagi prenočitev naših gostov Občini Moravske Toplice odvedli kar 564 tisoč evrov turistične takse, samo v lanskem letu smo za sponzorske in donacijske namene investirali okoli 25 ti-

soč evrov. Med drugim smo podpirali aktivnosti in projekte ND Mura, Hokejskega kluba Moravske Toplice, Občinske športne zveze Moravske Toplice, podprli smo izdajo Agende in evangeličanskega koledarja, izvedbo 38. Mednarodnega folklornega festivala v Beltincih, 4. mednarodnega srečanja harmonikarjev, ustanovo dr. Šiftarjeva fundacija ter pomagali številnim humanitarnim organizacijam. V obliki turističnih storitev pa po svojih močeh pomagamo tudi drugim organizacijam oziroma projektom na področju športa, kulture, strokovnega izobraževanja in dobrodelnosti.

Kot družbeno odgovorno podjetje skrbimo za zadovoljstvo vseh naših deležnikov, med njimi tudi lokalnega okolja, ki s svojo bogato kulturno dediščino in utripom življenja celovito zaokrožuje našo turistično ponudbo, zato jih vključujemo tudi v organizacijo in izvedbo večjih dogodkov, ki pa niso namenjeni samo našim gostom, temveč lokalnemu in širšemu okolju. Med večjimi letošnjimi dogodki velja omeniti »Diši po Prekmurju v Termah 3000«, ki je plod sodelovanja Term 3000, Društva za promocijo in zaščito prekmurskih dobrot in Turistično-informativnega centra Moravske Toplice in pomeni povezovanje bogatega kulinaričnega in etnološkega izročila ter turizma v Prekmurju; tudi 5. mednarodno srečanje harmonikarjev je potekalo v sodelovanju z Društvom harmonikarjev iz Murske Sobote; kot zlati sponzor podpiramo 56. svetovno prvenstvo v oranju v Moravskih Toplicah, podpiramo lokalna gasilska društva ter občinsko športno zvezo, s katero sodelujemo pri organizaciji različnih športnih prireditev.

S Turistično-informativnim centrom Moravske Toplice že nekaj let sodelujemo pri organizaciji različnih prireditev, predvsem v poletnih mesecih v sklopu projekta Poletje v Moravskih Toplicah, različna društva iz lokalnega okolja se našim gostom in širši javnosti predstavljajo tudi na tradicionalni tržnici, skupaj s TIC-em organiziramo tradicionalno kresovanje in Poletno noč, družabne večere z etno pridihom ter številne aktivnosti na športnem parku za najmlajše. Naše sodelovanje pa smo nadgradili tudi v okviru skupnih trženjskih aktivnosti.

Zavedamo se, da sodelovanje z lokalnim okoljem in integriranost tovrstne ponudbe v turistično ponudbo Term 3000 prinaša sinergijske učinke in samo na ta način lahko postanemo odlični pripovedovalci prekmurske zgodbe.

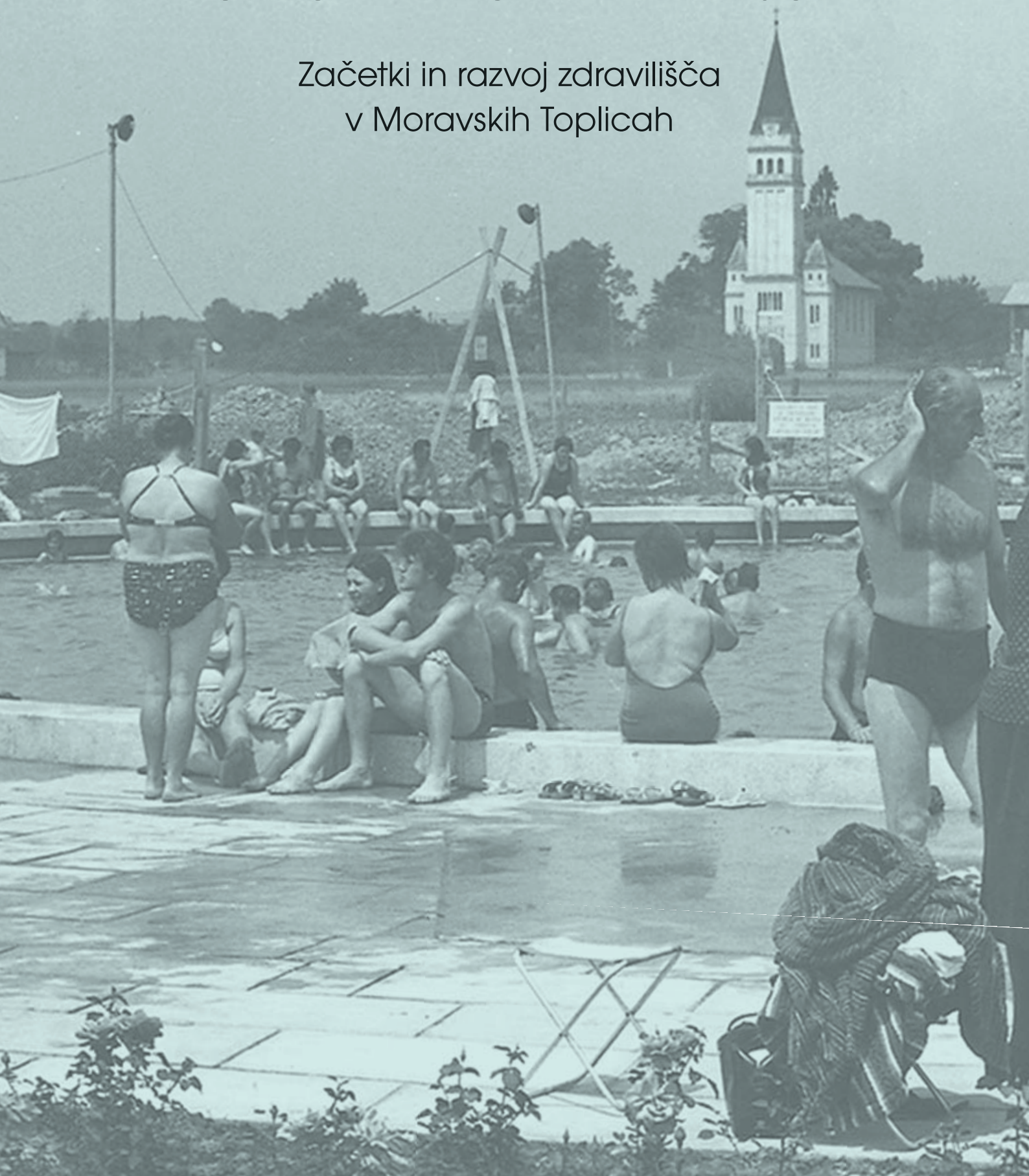
Priloga Lipnice o zgodovini Naravnega parka Terme 3000 bo skušala osvetliti predvsem začetno obdobje kopalnišča in zdravilišča v Moravskih Toplicah. Bliža se 50-letnica njegovih začetkov (izbruh vode 5. oktobra 1960; leto 1962 naj bi pomenilo začetek moravskega kopalniškega turizma). Razmišljate tudi o tem, računate, da bo dovolj razlogov, da vi in celotno okolje izdatneje proučite polstoletni jubilej?

Medsebojno sodelovanje, zadovoljni in motivirani sodelavci ter odgovornost do naravnega in družbenega okolja so vrednote, s katerimi se lahko resnično razvijamo in na podlagi stalnega dviga kakovosti storitev presežemo pričakovanja in želje naših gostov, ki se v osrčje panonske nižine vračajo že dobrih trideset let. S tem zrcalijo pravilnost naših prizadevanj, ki si ob častitljivem jubileju, kot je petdeseta obletnica delovanja, zasluži primerno obeležitev. Vsekakor v sodelovanju z občino in ostalimi turističnimi ponudniki iz lokalnega okolja, kot je nastala tudi izdaja te priloge, ki smo jo z veseljem podprli.

Naravni park Terme 3000
Moravske Toplice

OD MOČVIRNEGA TRAVNIKA DO MODERNEGA ZDRAVILIŠČA

Začetki in razvoj zdravilišča
v Moravskih Toplicah

Zapisal JOŽEF RITUPER

na osnovi pričevanja Karla Černjaviča,
časopisnih člankov in dokumentov

Uvod

V Moravcih, na zahodnem delu Panonske nižine, ob terasi, ko se ravnina počasi vzpne v gričevnati svet Goričkega, so nastale te toplice. Razvijati so se začele v zamočvirjenem pasu med pleistocensko Cankovsko teraso in rečico Ledava. Z regulacijo njenih severnih pritokov so nastajala nova obdelovalna in gradbena zemljišča. Nekoč razmeroma zaostalo kmetijstvo se je začelo modernizirati, na južnih obronkih Goričkega pa so se vse bolj širili nasadi žlahtne vinske trte. Melioracija in komasacija kmetijskih zemljišč, opravljeni leta 1986, sta zajeli več kot polovico vseh površin.

Kraj leži na skrajnem severovzhodu Slovenije v bližini geometričnega središča Pomurja.

Sprva so dnevni kopalci prihajali iz bližnje okolice, pozneje, ko se je razširil glas o zdravilnosti vode, pa tudi iz sosednje Avstrije. Leta 1985 se je kraj Moravci preimenoval v Moravske Toplice.

V sicer demografsko ogroženem območju je prebivalstvo začelo naraščati, predvsem zaradi številnih priselitev. Leta 1995 so uvedli ulični sistem. Od takrat so Moravske Toplice tudi sedež občine, velike 144,5 km² s 6.350 prebivalci, ki prebivajo v 28 naseljih. Občina Moravske Toplice se v glavnem razprostira na ravninskem območju, severno od reke Ledave, zajema pa tudi pretežni del jugovzhodnega Goričkega.

Z nadaljnjim razvojem postajajo Moravske Toplice vse pomembnejše mednarodno stičišče.

Sveder je prodiral čedalje globlje. Zdaj je bil že tako globoko, da bi plini morali pognati curek črnega olja, če je spodaj res jezero nafte. Merilci so namerili že tisoč tri sto metrov. Tedajci je bušnil na dan močan curek vode, ki se je odel z belkastimi oblaki sopare.

Franc Šetinc: Iskali so nafto, našli vodo. Delo, 1961

Zdaj je curek »atomske« vode zajet. Plin sproti izgoreva in ponoči se na daleč vidi 3 m visok modrikast ogenj, 60° Celzija vroča voda pa po ceveh teče v kabine in v bazene. Termalne toplice v Moravcih niso Harini Izlaki. Voda se odteka. Vse je izredno snažno in urejeno in po moji presoji bodo Moravci v bližnji prihodnosti resen tekmeč sicer svetovno znanim bližnjim toplicam Slatina Radenci.

JAK: Nove »atomske« toplice v Moravcih. Delo, 1963

1960 – Beli rudarji iz Lendave so iskali nafto na travniku pri Moravcih, nedaleč od potoka Lipnica. Namesto nje je iz vrtine, poimenovane Mt-1, pritekla vroča voda. Ta je v naslednjih letih zgodovino tega majhnega kraja med Tešanovci in Martjanci postavila na glavo.

Začetki

V pozni pomladi leta 1960 so geologi podjetij Nafta Lendava, INA-Naftapljin Zagreb in Geološki zavod Slovenije Ljubljana v tako imenovanem »Martjanskem zalivu« v Moravcih, južno od ceste Murska Sobota – Dobrovnik, na podlagi seizmičnih merjenj locirali vrtino Mt-1, kar je pomenilo Martjanci-1. Kraj Moravci se jim je zdel tako malo pomemben, da so vrtino raje poimenovali po bližnjih Martjancih. Lokacija se je nahajala na močvirnatih travnikih, imenovanih Bereki, ki so ob večjih nalivih ostali kar nekaj dni pod vodo. V pričakovanju, da bo iz vrtine pritekla nafta, so začeli vrtati 23. avgusta. V mesecu dni so prišli do globine 1417 metrov in začasno prenehali. Pri nadaljnjih raziskavah slojev so 5. oktobra nastrelili vrtino v globini okrog 1176 metrov. Namesto pričakovane črne tekočine je že proti večeru iz globin pritekla vroča, po nafti dišeča voda s temperaturo 56° C. Domačini, ki so še delali na poljih, so z začudenjem opazovali, kaj naj to pomeni, saj je vroča voda pljusnila s tolikšno močjo, da je sopara zakrila celotno okolico. 5. oktober 1960 je datum, za katerega bi lahko rekli, da je v zgodovini Moravec vse obrnil na glavo, sčasoma povsem spremenil podobo kraja in način življenja naslednjim generacijam vaščanov.

Po začetnem vrtanju in opustitvi nadaljnjih raziskav je lendavska Nafta leta 1961 zaprla vrtino, namestila ventil in zapustila teren. Hkrati je ob vrtini namestila opozorilno tablo, da je dostop do vrtine prepovedan, odpiranje ventila in za drževanje okrog vrtine pa smrtno nevarno.

Nekaj časa je bilo res tako, a po pripovedovanju domačinov bi se naj eden od fantov iz Tešanovec ojunčil in pozimi 1961 odvil zaporno napravo vrtine. Tako je v jašek, velik kakšnih šest kvadratnih metrov, začela pritekati vroča voda. Napolnila je zbirni jašek in se začela razlivali po bližnjih travnikih. Ljudje so jo v steklenicah in demižonkah nosili domov za pitje in kljub temu, da je bila neprijetnega vonja, so se začeli domačini in okoličani v njej tudi namakati. Kmalu so očistili še nekoliko večji jašek (velikosti 6 x 4 m) in ga z nekaj posegi pripravili za kopanje.

Kopanje in plavanje na podeželju takrat še ni bilo ravno v modi, zato tudi kopalk ni bilo v garderobi domačinov: moški so se po končanih opravilih na polju okopali v domiselno, okrog spolovila in zadnjice obvezanem predpasniku, šörču, ženske so se namakale kar v kombinežah. To, da je bilo kopanje v improviziranem bazenu zaradi uhajanja metana strogo prepovedano, ni nikogar odvrnilo od zdravilnih »kur«. Menda so mladi tešanovski gasilci z gasilno brizgalno Rosenbauer izčrpali umazano vodo iz jaška, da je lahko natleka čista.

1961

Delavci Nafta Lendava so razočarani zapustili vrtino, saj niso našli črnega zlata, ki so ga iskali. So pa prišli ljudje, ki so našli tisto, kar so iskali – zdravje. Glas o zdravilnosti termalne vode se je hitro razširilo.

1961 – Domačini so se najprej namakali v jašku 3 x 2 m. Kmalu so ga očistili, pripravili za kopanje in s prostovoljnimi delom uredili okolico.

Ustanovitev turističnega društva

Prihajalo je vse več ljudi od blizu in daleč, željnih namanja v zdravilni vodi, saj ni nihče več dvomil, da je voda res zdravilna. Govoric o zdravilni moči vode in konkretnih primerih ozdravljenja je bilo vse več. Med prvimi je občutil blagodejno moč moravske vode – kar se je seveda hitro razvedelo – neposredni sosed Jožef Hidič. Po prestani možganski kapi je nepokreten ležal v postelji. Čeprav je bil v zdravniški oskrbi, je sinu naročil, naj gre ponoči k vrtini in z vedri prinese dovolj vode, da se bo v njej okopal. Že po dobrem tednu »domače terapije« v lesenem koritu se je počutil bolje, kmalu pa se je stanje toliko izboljšalo, da je lahko sam sedel na kolo. Čez čas je začel opravljati manjša dela na domačiji, dokler ni skoraj popolnoma ozdravel. Pozneje je kmetoval še dolgo vrsto let.

Gneča ob bazenčku je bila vse večja, zahteve krajanov, da se nekaj ukrene, pa vse glasnejše. Tako je Jože(f) Kuhar, predsednik krajevnega odbora Moravci ter član občinskega in okrajnega odbora v Murski Soboti, vodja Kmetijske zadruge v Martjancih, ob podpori duhovnika Aleksandra Skaliča v letih 1961 in 1962 na sejah Okrajnega ljudskega odbora (OLO) v Murski Soboti večkrat sprožil pobudo, da bi vrtino z okolico preuredili v kopaljšče. Karel Luthar, takratni predsednik Občinskega ljudskega odbora (ObLO) Murska Sobota, je sicer imel posluš za njihove ideje, vendar je dal jasno vedeti, da naravna zdravilišča ne spadajo v pristojnost občine, temveč republike. Za razvijanje tovrstne dejavnosti je bilo v pomurski regiji določeno Zdravilišče Radenska Radenci, uspešno zdravilišče z dolgoletnimi izkušnjami. Kar pomeni, da je bilo vse odvisno od njih.

Po medlih stališčih, ko odločilni organi niso rekli ne da in ne, je bilo skoraj normalno in logično, da so začeli prebivalci Moravec ukrepati na lastno pest. Po nasvetu Marte Vu-jec, tajnice Pomurske turistične zveze, in v dogovoru z ObLO Murska Sobota so jeseni 1961 ustanovili Turistično društvo. Društvo ni čakalo nikakršnih navodil in nasvetov, ampak je takoj začelo s prvimi aktivnostmi. Krajanje so prostovoljno uredili okolico in očistili bazen, ki ga je prej Nafta uporabljala za izplakovanje, da je bil kolikor toliko primeren kopanje. Začeli so upravljati s kopaljščem in na splošno skrbeli za njegov razvoj. V društvo so se vključile skoraj vse družine v kraju, za prvega predsednika društva pa so imenovali Jožefa Kuharja, iniciatorja in glavnega nosilca ideje.

Kljub spodbudnim začetkom pa se odgovorni v političnih strukturah prej ko ne tisti čas nagibali k odločitvi, da se vrtina zapre in zabetonira, saj prave pobude oziroma zanimanja iz gospodarstva, torej iz Radenske, ni bilo, še manj kakšnega spodbudnega namiga iz republiških gospodarskih ali političnih krogov. Prizadevanja posameznikov iz vaše skupnosti so bila skorajda vsiljiva, da ne rečemo moteča. Zato ni čudno, da je okrajna sanitarna inšpekcija kmalu dobila naročilo, naj ukrepa. Od Nafta Lendava je zahtevala, naj kopanje ob vrtini prepove. Kmalu se je tam znašla

1962 – Avstrijci so postali glavni kopalci in prvi gostje divjega avtokampa, ki so si ga omislili kar po svoje.

1962 – 28. junija so svečano odprli kopaljšče. Slavnostna govornika sta bila predsednik Turističnega društva Moravci Jožef Kuhar in direktor Gostinskega podjetja Zvezda Karel Černjavič, ki je podprl prizadevanja domačinov. Zvezda je postavila prve objekte in poskrbela za gostinsko ponudbo. V bistvu sta to bila provizorični bife in skromna garderoba.

Drobčki

Vendar ni vse teklo po idealni poti. Veliko pripomb je bilo upravičenih – v kopaljšču je bila v določenih trenutkih dejansko nepopisna gneča, saj se je ob nedeljah drenjalo tudi do tisoč kopanja željnih obiskovalcev. Tudi škodoželjnosti ni manjkalo, kar se je razkrilo v kritikah kar nekaj novinarjev.

V enem od slovenskih časopisov je novinar, sicer rojak, doma iz vasi v bližini Moravec, objavil daljši članek, v katerem je med drugim zapisal izjavo zdravnice, ki je delala v kopaljški ambulanti: »Zdaj, ko poznam razmere v Moravcih, ga ni denarja, s katerim bi me spravili v to onesnaženo vodo.«

Drobčki

Kritični sestavek Eldorado zaostalosti, objavljen v Delavski enotnosti, je spodbudil upravne organe, da so zaostрили odnos do kopališča. Avgusta 1962 je Moravce obiskal republiški sanitarni inšpektor z namenom, da toplice zapre, ker nimajo obratovalnega dovoljenja. Ob skrajno kritizerskem članku je bila namreč objavljena velika fotografija ljudi, ki se slačijo na prostem. Moravčani so bili prepričani, da je nekdo naročil in plačal objavo prispevka.

Prisotni so bili: predsednik ObLO Karel Lutar, ing. Franc Jalševec in Marta Vujec, predsednik in tajnica Turistične zveze Murska Sobota, predstavniki krajevne skupnosti in Turističnega društva Moravci ter Bogo Verdev, direktor Radenske, in tamkajšnji tehnični direktor Hugo Kemr. Zbrani so si prizadevali, da bi Radenci vendarle prevzeli vrtino in začeli razvijati toplice v Moravcih.

Predsednik Turističnega društva Jožef Kuhar je takrat uporabil svoje diplomatske spretnosti in inšpektorju predstavil prizadevanja krajanov in njihovo brezplačno delo za razvoj toplic. Republiški inšpektor je bil starejši možakar, doktor medicine. Kuharjeva razlaga, ki jo je pozorno poslušal, ga je prepričala. Namesto da bi dal kopališče zapreti, je izdal odločbo, da si mora kopališče pridobiti obratovalno dovoljenje. Pa še s to odločbo je zavlačeval, koliko se je dalo.

Morda bi se morali Moravci prav temu inšpektorju, ki ni gledal samo črke zakona in predpisov, ampak je upošteval stvarna dejstva, zahvaliti, da se je kopališče lahko naprej razvijalo in pozneje preraslo v zdravilišče. Le kaj bi bilo, če bi izdal drugačno odločbo in zahteval, naj se kopališče zaradi neustreznih sanitarnih razmer takoj zapre, na primer? Na zabetonirano vrtino bi kmalu vsi pozabili ...

1963 – Ob sobotah in nedeljah ter praznikih je Moravce obiskalo tudi tisoč gostov in več na dan, zato je bil novi bazen velikosti 15 x 8 metrov velika pridobitev.

velika tabla z napisom: »Dostop do vrtine prepovedan. Kopanje strogo prepovedano!« Napisi so sicer vznemirili občane, niso jih pa odvrnili, saj so se z enakim navdušenjem kopali naprej.

Kljub vsemu pa vaška skupnost in turistično društvo nista mirovala. Z idejami, prošnjami in predlogi sta še naprej »bombardirala« občino in okraj. Po enem izmed zasedanj Okrajnega ljudskega odbora (OLO) Murska Sobota v začetku jeseni 1961 je njegov predsednik Rudi Čačinovič sklical sestanek na to temo.

Dobronamerna diskusija, namigi o pomoči in opisovanje razmer v Moravcih predstavnikov Radenske Verdeva in Kemra niso omehčali in o tem sploh nista želela razpravljati. Povedala sta, da je Radenska dejansko pristojna za razvoj te dejavnosti, vendar perspektive v Moravcih ne vidi. Pojavilo se je celo vprašanje: »Kako si Moravčani sploh predstavljate kaj takega, da bi imeli toplice?« Če država prisili Radensko, da prevzame vrtino, bodo uredili vse, da se vrtina ustrezno zapre. In če se kdaj v prihodnosti pokaže potreba, jo bodo spet odprli in opravili potrebne analize.

Predstavnikom okraja in občine to ni bilo všeč, saj tako enostavnega odgovora niso pričakovali. Še manj je bilo to pogodu Moravčanom. Na zboru občanov dan pozneje v Moravcih so njihovi delegati poročali o dejstvih s sestanka: da se za njihove toplice nihče ne zmeni in da po redni poti verjetno ne bodo prišli do njih. Treba bo ubrati druge poti in vsaj v začetku računati predvsem nase. Strinjali so se, da ne bodo odnehali, dokler ne uresničijo svojih načrtov.

Prvi rezultati

Nafta Lendava, lastnica vrtine, se ni ukvarjala s to problematiko. Še več: dala je tihi pristanek, da se ljudje lahko kopajo, da ne bodo ukrepali proti kršiteljem in jih prijavljali. Table seveda niso odstranili.

Moravčani niso počivali. Začeli so zbirati gradbeni material in prostovoljne denarne prispevke. S prostovoljni delom so zgradili objekt z osmimi kabinami, garderobne omare, zasilne sanitarije, nabavili vodno črpalko in očistili jašek, velik približno 6 x 4 m in globok okrog 170 cm, ter ga usposobili za kopanje. Pravijo, da so se takrat zdravja potrebni, pa tudi vsi drugi, predvsem mladina, v njem kopali noč in dan.

Soboška občina moravske pobude ni zavirala, pravzaprav je zadevo vzela resno in pomagala, kolikor je bilo v njeni moči; tudi na druge je vplivala, da so kaj primaknili. Za nakup najnujnejše opreme je prispevala milijon takratnih dinarjev. Elektro Maribor (takrat DES, obrat Murska Sobota) je brez plačila uredil električni priključek, drogove za električno napeljavo so prispevali vaščani; podjetje Nafta je napeljalo cevi za dovod vroče vode, nekaj gotovine je prispevala tudi vaška skupnost. Gostinsko podjetje Zvezda iz Murske

Sobote je od gostilne pri soboški Tovarni mesnih izdelkov pripeljalo lesen montažni paviljon in v provizoričnem bifeju začelo z osnovno gostinsko ponudbo. Zaposlili so redarja in čistilko. Kopaljšče je obratovalo od 8. ure do polnoči. Dotedanji direktor Kmetijske zadruga Martjanci in predsednik Turističnega društva Moravci Jožef Kuhar se je zaposlil pri Zvezdi. Skrbel je za nadaljnje urejanje termalnega kopaljšča. Kopaljšče je bilo v glavnem ves čas polno zasedeno, začelo je prihajati vse več tujcev, največ iz Avstrije.

Prizadevanje so kronali 28. junija 1962 s svečano otvoritvijo kopaljšča. V imenu kolektiva GP Zvezda je spregovoril direktor Karel Černjavič, ki je že nakazal pogled naprej, goste pa je v imenu Turističnega društva Moravci pozdravil Jožef Kuhar. Od tega dne pa do konca oktobra, ko se je končala kopalna sezona, je kopaljšče obiskalo 15.000 registriranih gostov.

1963 – To je bilo prelomno leto, ko je bodoče zdravilišče začelo dobivati svojo podobo. Za goste so odprli deset ličnih počitniških hišic.

Prelomni časi v razvoju toplic

Ob tako hitrem razvoju je grozila nevarnost, da jih čas pre-rase, če se ne bodo prilagodili novim razmeram. Ko je na čelu Skupščine občine Murska Sobota Janez Lanščak zamenjal Karla Lutarja, so ga predstavniki krajevne skupnosti nemudoma obiskali. Obiskov in dogovorov na to temo je bilo več, vsi pa so se končali z ugotovitvijo, da občina ne more kar tako zagotoviti sredstev občanom. Edini izhod so videli v tem, da krajevna skupnost najde nosilca, ki bi bil pripravljen prevzeti skrb za nadaljnji razvoj toplic. To je lahko le družbena gospodarska organizacija, ki bo lahko najemala posojila in nadaljevala začeto izgradnjo.

Vodstvo krajevne skupnosti in funkcionarji Turističnega društva Moravci so pooblastili tajnika Krajevne skupnosti Martjanci Kolomana Pintariča, da v njihovem imenu obišče večja podjetja v Pomurju in skuša najti koga, ki bi bil voljan prevzeti nadaljnjo izgradnjo in se ukvarjati z razvojem turizma v Moravcih. Koloman Pintarič je obiskal vsa tri trgovska podjetja na tem območju, Potrošnik, Merkur in Prekmurski magazin, ter Tovarno mesnih izdelkov. Povsod so se izmikali in našli razlog, da so ponudbo odklonili. Tudi Zdravilišče Radenska v Radencih, na katero so pravzaprav kljub vsemu še vedno računali, in manjše soboško gostinsko podjetje, Hotel Central, sta zavrnila pobudo.

Ko je Pintarič že skoraj obupal, se je oglašil še v Gostinskem podjetju Zvezda, ki je bilo z bifejem že prisotno v kopaljšču. »Že nekaj dni hodim naokrog po nalogu krajevne skupnosti in predsednika občine, da bi našel koga, ki bi bil voljan prevzeti izgradnjo toplic v Moravcih. Doslej sem bil neuspešen. Imam občutek, da se vsi bojijo, da bi enkrat zmanjkalo vode in bi bila vsa investicija zaman*. Kot vzrok pa navajajo pomanjkanje finančnih sredstev. Zvezda, vi ste naše zadnje

Predsednik Skupščine občine Murska Sobota Janez Lanščak se takole spominja tistih časov:

»Prizadevanja Turističnega društva in občanov Moravec, da bi razvili možne oblike turizma na osnovi zdravilne vode iz »njihove« vrtine, so bila velika. Občani, predvsem pa Turistično društvo, so videli razvojne potrebe in iskali možnosti za uresničitev potrebnih naložb. Jožef Kuhar, predsednik Turističnega društva, me je o teh ciljih podrobno in sproti informiral. Program je bil za takratno občino zelo zanimiv, saj je bilo v tistem času vsakršno prizadevanje na gospodarsko razvojnih programih izredno pomembno. Gospodarstvo občine je bilo v 75 odstotkih naslonjeno na kmetijsko dejavnost, struktura prebivalstva pa je bila v veliki večini navezana na kmetijski sektor. Zato je občina razvijanje turizma na osnovi moravske termalne vode ocenila kot zelo pomembno.

Odločilno je bilo, da so se začele večje naložbe v bazene in vso drugo infrastrukturo. Glede možnih nosilcev – investitorjev ni bilo velike izbire. Krajevna skupnost to ni mogla biti, in je tako je prišlo pri iskanju možnega nosilca razvoja v Moravcih do odločitve, da GP Zvezda prevzame razvojne naloge in izvede potrebne investicijske naložbe. Direktor Zvezde Karel Černjavič je v imenu svojega kolektiva to nalogo prevzel, kar je bilo takrat zelo pomembno. Skupna ocena kolektiva Zvezde in občine je bila, da je razvoj v Moravcih potrebno realizirati, Zvezda pa bo to nalogo ob podpori občine uresničila. Tveganje je bilo veliko, vendar je prevladala ocena možnih pozitivnih ekonomskih rezultatov in tako so se naložbe začele. Razumljivo je, da so se celotne investicijske aktivnosti in nadaljnji razvoj takrat izvajali v soglasju z lokalnim prebivalstvom in turističnim društvom.«

* Dejansko podobnih izkušenj v Sloveniji ni bilo. To je bila takrat prva takšna vrtina, ki se je ponujala za izkoriščanje v turistične namene.

Drobčki

Vse odločitve podjetja je takrat sprejemal in potrjeval delavski svet. Tudi v tem se je pokazala enotnost. Tako vodstvo kot delavski svet GP Zvezda sta videla korist in rentabilnost svojih naložb v Moravske toplice. Kolektiv Zvezde je ves čas vlagal v razvoj, tudi sredstva, ki so jih ustvarile druge enote, pa tudi sredstva, kar sicer za tiste čase ni bilo nič nenavadnega, na račun nižjih osebnih dohodkov. »To še zgradimo, potem nam bo bolje,« jih je navduševal pa tudi miril direktor Černjavič. Obljubljeno jim je bilo brezplačno kopanje - tudi za čas, ko bodo že v pokoju. Novih lastnikov to seveda ne zanima.

Na začetku zapisa smo omenili Rudija Čačinoviča. V letu 1961, ko so krajani začeli prihajati s prvimi pobudami, da se z vrtino nekaj uredi, je bil predsednik Okrajnega ljudskega odbora Murska Sobota. Ob njem se moramo spomniti tudi vseh drugih predstavnikov lokalne oblasti (okrajji so bili v začetku 60. let ukinjeni), ki se zvrstili za njim. Kljub vsem dvomom in začetni neperspektivnosti niso zavirali pobud posameznikov, temveč so tudi sami, vsak po svoje v posameznem obdobju razvoja, z osebnim prizadevanjem veliko pripomogli k nastanku toplic.

Ob nekem zapletu, ki je zahtevala hitro intervencijo, je Rudi Čačinovič prekinil sejo okrajne skupščine in z nekaterimi sodelavci in delegati odšel v Moravce, da je na kraju samem uredil težave.

Za Borisa Goljevščka so govorili, da je glavni polir Moravskih toplic, ker je veliko prostega časa posvetil Moravcem in kopalnišču.

Ob hudi povodnji se je izkazal Štefan Toth. V poplavljeni toplice je prišel pozno zvečer in vso noč pomagal pri reševanju in spodbujal gasilce in druge, da kljub hudim naporom niso odnehali.

Po svoje je na razvoj toplic vplival tudi Dobrovničan Jani Gõnc, takratni direktor podjetja Slovenske gorice na Ptuju, ki je bil družinski prijatelj Režkovič iz Zagreba. On je pravzaprav nagovoril dr. Režka, da se je ta izvrstni strokovnjak za kemijo in biokemijo na Veterinarski fakulteti Univerze v Zagrebu močno posvetil problematiki moravske vode in vsemu, kar je bilo z njo povezano.

upanje!« S temi besedami je tajnik Pintarič nagovoril Karla Černjaviča, ko se je obrnil še na Zvezdo. Če tu ne uspem, si je mislil, bom odnehal.

Gostinsko podjetje Zvezda, ki je pri vrtini že opravljala osnovno gostinsko dejavnost, sodelovanja ni direktno odklonila, saj je videla možnosti in ekonomski interes v razvoju toplic. So pa v tistem času gradili hotelski prizidek in opremljali kavarno Jelša (takratni Ekspres bife), kar je bil za njihove zmogljivosti velik finančni zalogaj, zato si še ene tako pomembne investicije niso mogli privoščiti.

O rezultatih pogovorov je Koloman Pintarič poročal »svojim«: vodstvom KS in TD, fararju Skaliču, Mõrecu, Vitezu, Makoterju in še nekaterim vaščanom, ki so si takrat prizadevali za nadaljnjo širitev. Ker Zvezda sodelovanja v bistvu ni odklonila, so sklenili, da predlagajo še en sestanek pri predsedniku občine Janezu Lanščaku in na sestanek povabijo tudi direktorja Karla Černjaviča.

Na sestanku so pregledali stanje: Pintarič je ponovil svoje poročilo in izrazil predvsem razočaranje nad Zdraviliščem Radenska. Pripravljenosti GP Zvezda, da se vključi v prizadevanja, pa Moravčani niso sprejeli z naklonjenostjo, češ da je to revno podjetje brez ustreznih kadrov. V razpravo je takrat odločno posegel predsednik Lanščak in okaral dvomov polno moravsko delegacijo, saj se je Zvezda edina pripravljena spopasti s tem izzivom. Namesto da bi iskali rešitve, kako Zvezdo povezati s projektom, ji oponašajo siromaštvo in pomanjkanje kadrov.

Dogovorjeno je bilo, da bo GP Zvezda z direktorjem Karlom Černjavičem nosilec izgradnje in razvoja, občina bo prispevala toliko finančnih sredstev, kolikor je v njeni moči, vse, kar se je doslej uredilo na zemljišču okrog vrtine, pa preide v last Zvezde (kopalne kabine, garderobne omarice ...). To delegaciji ni bilo ravno pogodno, vendar so se na koncu vseeno sporazumeli. Čeprav dogovor ni bil sprejet z lahkoto in velikim navdušenjem, pa se je pokazalo, da je bil za nadaljnji razvoj Moravec izredno pomemben. Veliko bolj, kot so se tega takrat zavedali moravski delegati!

Prenos sredstev na drugega upravljavca je bil pomemben predvsem zaradi tega, ker so krajani šele s tem dobili zeleno luč za nadaljnji razvoj in nove načrte. Hkrati je to pomenilo, da ima občina pravno podlago za sodelovanje pri financiranju, za druge oblike podpore in za izdajanje garancije ob najetju kreditov za prve resnejše posege pri postavitvi temeljev modernega zdravilišča. Seveda ne smemo prezreti že v uvodu omenjenega prostovoljnega dela in prispevkov občanov v materialu, delu in denarju. Predsednik skupščine občine je ponovno opozoril, da brez tega soglasja ne bi prišli tako daleč. Za vse minulo delo oziroma za njihov prispevek se je krajanom tudi javno zahvalil.

1963 – Kopalnišče je ob vsem drugem dobilo tudi dvanajst kopalnih kabin, vodno črpalko in sanitarije.

Druga otvoritvena slovesnost

Zvezda ni čakala na formalno sprejetje investicijskega programa, ampak je dogovorjeni program začela postopoma izvajati že jeseni 1962. Do avgusta 1963, ko je bila druga svečana uradna otvoritev, je opravila številne naloge iz programa: zgradila je bazen v velikosti 15 x 8 m, dogradila restavracijo s kuhinjo in shrambo, postavila deset bungalovov, zgradila kopalne kabine s sanitarijami in počivališči ter paviljon za potrebe zdravstvene ambulante. Na predlog Ina Nafte so naročili separator, napravo, ki je ločila plin od vode. Predvidevali so, da bo kopališče odprto pol leta, število registriranih gostov pa bi se naj povečalo na 50.000.

Pravilnost odločitve, da je kopališče prešlo od turističnega društva pod okrilje GP Zvezda, se je hitro pokazala. Zadeve so potekale hitreje, razumevanje političnih krogov za nadaljnji razvoj pa je bilo vse večje. To se je pokazalo že ob drugi otvoritvi 18. avgusta 1963, ki se je je udeležilo blizu 3000 obiskovalcev in gostov ter lepo število politikov in gospodarstvenikov. Po pozdravnem nagovoru predstavnika moravske krajevne skupnosti Jožefa Kuharja je direktor GP Zvezda Karel Černjavič pregledal dotedanji razvoj in nakažal možnost, da utegne to kopališče postati eden največjih rekreacijsko-turističnih objektov v Pomurju. Po pestrem kulturnem programu, v katerem so poleg domačih skupin in posameznikov sodelovali tudi solisti Mariborskega narodnega gledališča, je besedo povzel predsednik Skupščine občine Murska Sobota Janez Lanščak. Čestital je vsem, ki so moravsko kopališče pripeljali tako daleč, da zdaj lahko resno računajo na dodatne vire dohodkov in nove zaposlitve. Novo kopališče ni pomembno samo za ta kraj, ampak za vso pokrajino. Tega dne je bila ideja, da termalno kopališče postane zdravilišče, tudi uradno potrjena. Nadaljnji razvoj ni bil več vprašljiv, širitve ni mogel nihče zaustaviti ...

1963 – 18. avgusta je bila druga otvoritev. Moravci so bili že pomembni, saj so na otvoritev poleg pomurskih prišli tudi republiški veljaki. Ta dan se šteje za uradni začetek kopališkega in zdraviliškega turizma.

1963 – Na drugi otvoritvi je Karel Černjavič, direktor GP Zvezda, napovedal hiter razvoj toplic. Načrtom so verjeli in že v enem letu se je v Moravcih zgodilo veliko novega.

Na poti k samostojnosti

Že nekoliko prej, na pomlad 1963, so se sestali, pregledali opravljeno delo in izdelali novi načrt razvoja predstavniki Ine-Nafte iz Lendave, Zdravstvenega doma Murska Sobota, Elektra Maribor, Vodne skupnosti, Zavoda za socialno zavarovanje, Pomurske turistične zveze, vaške in krajevne skupnosti ter Zvezde. Sporazumeli so se, da se funkcije toplic razširijo. Z Zdravstvenim domom Murska Sobota je bilo dogovorjeno, da ob kopališču odpre ambulanto z redno zdravniško službo v sestavi zdravnik in medicinska sestra (pred tem je v Moravce občasno prihajal z medicinsko sestro zdravnik dr. Štefan Berden iz zdravstvene postaje Martjanci). Kot prvi redni zdravnik v Moravskih toplicah je bil s strani soboškega zdravstvenega doma nastavljen dr. Jože Kocjančič.

Nafta Lendava je Zvezdi uradno odstopila prvo vrtino, vendar s pogojem, da Zvezda zaposli njihovega vzdrževalca

1963 – Prošnje, moledovanja, zahteve ... so rodile sadove. Domačin Jožef Kuhar, predsednik Turističnega društva in uslužbenec Zvezde, ki je skrbel za ureditev Moravec, še sam ni verjel, da bo potekalo tako hitro in uspešno.

ZAČETKI IN RAZVOJ ZDRAVILIŠČA V MORAVSKIH TOPLICAH

1964 – Poleg zdravja so turisti v Moravcih iskali tudi duševni mir.

1964 – Republiški sekretariat za zdravstvo je razglasil moravsko termalno vodo za zdravilno. Gostov je bilo že tako in tako veliko, ne glede na dan v tednu ali mesecu.

1964 – Ne samo tuji gostje, tudi domačini so si vzeli čas za kopanje.

in za vodjo vzdrževalnih del nastavi njihovega uslužbenca. Nenehna prisotnost Naftinih strokovnjakov za vzdrževanje je bila dejansko nujno potrebna, saj je poleg vode na plano prihajal tudi plin, zaradi apnenca, ki se je hitro nabiral na ceveh, pa so bile nujne občasne zamenjave cevi.

Nalaganje apnenca na stenah cevi je bil dolgo časa velik problem, zato so iskali različne rešitve. Privabili so strokovnjake iz Ine-Nafte; dipl. inž. geologije Avgust Kerčmar je opravil analizo usedlin na cevovodu in priporočal termično izolacijo cevovoda, s čimer bi preprečili ohlajevanje vode in tako zmanjšali možnost usedanja karbonatov na stene cevovoda. K sodelovanju so povabili tudi strokovnjake iz zdravilišča Bük na Madžarskem, vendar pravih rešitev niso našli.

Razmišljali so o možnosti, da v Moravce pripeljejo vodo iz vrtine pri Rimski čardi, ki jo je Zvezda že odkupila od Ina-Nafte. Zamisel so zavrgli, saj je bila tamkajšnja voda drugačnih kemičnih lastnosti. Na koncu so odločili, da pripeljejo vodo iz vrtine v Mlajtincih. V ta namen so pri zagrebški INI nabavili cevi tubing. Po zaslugi dipl. inž. Kolomana Cigūta in njegove soproge Irme, ki sta bila zaposlena v zagrebški INI, so te cevi kupili kot staro železo. Prekmurski rojak Cigūt je uredil še, da so tudi preostali material, potreben za vzdrževanje vrtine, pri INI kupovali po ugodnih cenah. V tistem času je bila vloga Kolomana Cigūta izredno pomembna, saj je kot strokovnjak ves čas sodeloval in pomagal z nasveti.

Preden so se lotili polaganja cevi, so opravili preizkus vode in ugotovili, da so lastnosti mlajtinske vode enake vodi v Moravcih, zato se del pri polaganju vodovoda niso lotili, saj s tem ne bi odpravili problema. Tudi sodelovanje strokovnjakov Geološkega zavoda in Sklada Boris Kidrič iz Ljubljane ter strokovnjakov iz madžarskega Zalaegerszega ni rodilo sadov.

Na koncu so se obrnili še na prof. dr. Ivana Bača iz Ilidže pri Sarajevu, ki je veljal za enega največjih strokovnjakov na tem področju. Prišel je v Moravce in poslušal odgovorne, ki so mu pojasnili, v čem je problem, in navedli vse, kar so naredili dotlej. Profesor je veliko poslušal, govoril pa malo. Izrazil je željo, da si ogleda teren, s sabo je vzel neke vrste bajalico. Hodili so po travniku okrog vrtine in prof. Bač je s palico udarjal po zemlji ter poslušal bobnenje. Pot so nadaljevali proti vasi in skozi vas ter se ustavili na vzpetinici nad Moravci. Prof. Bač, ki je nenadoma prenehal udarjati po zemlji, je vzkliknil: »Tu je veliko vode!« Svetoval je, da ne bi vrtali na tem mestu, ampak v bližini stare vrtine, položno proti vasi. Način, kako je prof. Bač ugotovil prisotnost vode, se je marsikomu zdel nenavaden, vendar so ga takrat kljub vsemu poslušali. Geološki zavod je skupaj z Ina Nafto zvrtil poševno vrtino in položil cevi proti vasi. Voda po ceveh izpod vasi priteka še danes!

20. avgusta 1964 je oddelek za gospodarstvo in komunalne zadeve Skupščine občine Murska Sobota izdal odločbo, s katero so Gostinskemu podjetju Zvezda dovolili ustanovitev poslovne enote Kopališče Moravci. Ko je kopališče postalo samostojna enota GP Zvezda za opravljanje gostinske in kopališke storitve, se je bistveno povečala njegova pomembnost.

Razprave o prihodnosti

Oktober 1964 je Janez Lanščak, predsednik Skupščine občine Murska Sobota, sklical posvetovanje o perspektivnem razvoju Moravec.

Uvodoma je povedal, da je moravska termalna voda tudi uradno priznana kot zdravilna, kar daje nove dimenzije razvojnemu prizadevanju. Ugotovili so, da je razvoj Moravskih toplic izredno hiter v primerjavi z drugimi slovenskimi zdravilišči, vendar morajo rešiti nekaj osnovnih problemov: lotiti se izgradnje vodooskrbnega objekta, ki bi zagotovil potrebe za nadaljnjih 30 let. Na odplake iz kabin in sanitarnih prostorov vedno znova opozarjajo inšpektorji: potrebno bo urediti kanalizacijo s čistilno napravo in poskrbeti za normalen odtok odpadne vode, sicer je vprašljivo nadaljnje delovanje toplic. Kopalnišče leži na ozjem poplavnem območju in močvirnatem terenu. Kratkoročni in manjši posegi, kot je izkop obrobni jarkov, ne bodo rešili težav. Potok Lipnico bo potrebno poglobiti in opraviti druga dela.

Podoben sestanek s približno istimi udeleženci je bil ponovno 26. januarja 1965, ko so sklenili:

- uredi se ambulanta in bolnišnični oddelek z 2–4 posteljami v Moravcih; za potrebe Moravec se rezervira 10 postelj na kirurškem in internem oddelku regijske bolnišnice,
- zagotoviti je potrebno prostore za fizioterapijo in ugotoviti možnost za organizacijo rehabilitacijskega centra,
- bolnikom je potrebno zagotoviti dietno hrano,
- vse obiskovalce kopalnišča, ki se bodo kopali dva dni ali več, bi bilo potrebno zdravniško pregledati.

Dograditi in urediti je potrebno:

- Poglobiti dno potoka ob kopalnišču, kar uredi Vodna skupnost.
- Postaviti novo transformatorsko postajo – uredi Elektro Maribor-okolica ob sofinanciranju občine.
- Krajevna skupnost in TD Moravci prevzameta vzdrževanje priključne ceste od kopalnišča do glavne ceste in poskrbita za turistične sobe pri zasebnikih.
- Urediti je potrebno vprašanje lastništva zemljišč – GP Zvezda jih odkupi.
- GP Zvezda mora urediti še številna druga dela s področja vzdrževanja in zahtev sanitarne inšpekcije.
- Čim prej se je potrebno lotiti izdelave urbanističnega načrta naselja Moravci.

Sestanka pri Zvezdi so se poleg sklicatelja in Karla Černjaviča udeležili še: dr. Adolf Režek iz Zagreba, Vladimir Čop z Zavoda za balneologijo iz Rogaške Slatine, predstavnika Nafte Lendava inž. Jože Sabo in dr. Vladimir Škerget, predstavnika republiškega sekretariata za turizem in gospodarske zbornice Vida Vodopivec in Ivan Brumen, arh. Ficko iz Projektivnega biroja, dr. Gruškovnjak iz Zdravstvenega doma, prof. Hegeduš kot predstavnik Turističnega društva Murska Sobota, prof. Bela Sever iz Turistične zveze Pomurja, Štefan Vitez, predstavnik KS Moravci, Štefan Fartek, direktor Vodne skupnosti in še nekateri.

Drobčki

Narava je hudo ponagajala konec pomladi 1964. Potok Lipnica in drugi manjši potoki so vsi naenkrat prestopili bregove. Poplavljen je bilo celotno območje kopalnišča. Gostje so morali zapustiti objekte, nekateri so se preselili v hotel Zvezdo v Murski Soboti. Kapanje je bilo za tri dni povsem onemogočeno.

Dvakrat je v naseljena bungalova udarila strela, kar je povzročilo med gosti precejšen preplah. Kljub hudemu nalivu so gostje prizadevno pomagali gasilcem. Poškodb ali celo žrtev ni bilo.

Štefan Hajdinjak, takratni načelnik oddelka za gospodarstvo in finance občine Murska Sobota: *»Ob koncu šestdesetih let je občina že intenzivno sodelovala z GP Zvezda. Vključevala se je predvsem z urbanističnim in komunalnim urejanjem Moravskih toplic. Eden od večjih komunalnih problemov je bila neurejena priključna cesta na regionalno cesto Murska Sobota – Dobrovnik – Lendava. To je bila v bistvu po močvirnatem terenu speljana pot od ceste do vrtine daleč na travniku, ki so jo za svoje potrebe v času raziskav terena naredili delavci Nafte iz Lendave. Občina te poti ni mogla urediti drugače, kot tako, da jo je skupščina enostavno z odlokom preategorizirala v občinsko cesto IV. reda. Tako je lahko zakonito prispevala sredstva za njeno ureditev. Speljali so kanalizacijo – do takrat so vodo odvajali obcestni jarki –, postavili robnike in jo asfaltirali. Takoj zatem je občina zagotovila dokajšnja sredstva še za urejanje druge infrastrukture kopalnišča. Vsekakor je pri tem potrebno omeniti vlogo takratnega predsednika skupščine občine Borisa Goljevščka, ki se je na vsakem koraku zavzemal za ureditev kopalnišča in z osebno prisotnostjo spodbujal k razvoju. Kot uradni predstavnik je vodil delegacijo v Bük in Zalakaros na Madžarskem, ko so iskali rešitev v zvezi z odlaganjem apnenca na cevi. Nekateri so ga v šali imenovali kar »polir Moravskih toplic«, kar pa le potrjuje njegov osebni odnos do razvoja bodočega zdravilišča.«*

ZASLUŽNA STROKOVNJAKA za priznanje moravske termalne vode kot naravnega zdravilnega sredstva

Prof. dr. Rudolf Leskovar, dr. med. (1908–1989)

Rodil se je v Ljubljani 5. januarja 1908 kot sin odvetnika. Študij medicine je začel v Münchnu in ga nadaljeval v Berlinu. Leta 1936 je začel službovati kot uradni zdraviliški zdravnik pri banovinskem zdravilišču Rogaška Slatina. Bil je vsestranski strokovnjak. Posvečal se je eksperimentalni

balneologiji na inštitutih v tujini, že leta 1933 pa je izumil sistem za tekoče merjenje pritiskov v žolčnih poteh. Kot zdravnik in primarij je 32 let svojega dela posvetil razvoju Zdravilišča Rogaška Slatina. Vodilo mu je bilo: vrniti nekoč slavno zdravilišče v krog konkurenčnih sodobnih zdravilišč. Leta 1945 ga je fakultetni svet Medicinske fakultete v Ljubljani izvolil za docenta. Leta 1955 je postal direktor novo ustanovljenega Zavoda za balneologijo LRS. Zaradi spleta okoliščin je bil leta 1966 prezgodaj upokojen. Priznanje za uspešno znanstveno delo mu je leta 1967 izrazilo Bavarsko finančno ministrstvo, lastnik največjega bavarskega zdravilišča Bad Kissingen, s povabilom, da tam ustanovi in vodi balneološki inštitut. Lotil se je temeljnega balneološkega raziskovanja: preučeval je vpliv delovanja elektrolitov iz mineralne vode na stanje ionov v telesnih sokovih.

O svojih izsledkih je predaval na kongresih doma in v tujini ter objavljaj študije v strokovni literaturi. Njegov opus obsega okrog sto razprav. Doma in na tujem je prejel številne nagrade in priznanja. Umril je v Wasserburgu ob Bodenskem jezeru 9. oktobra 1989.

Prof. dr. Adolf Režek (1902–1980)

Rodil se je 25. septembra 1902 v Varaždinu. Na Filozofski fakulteti v Zagrebu je študiral prirodoslovne znanosti (kemijo, fiziko, matematiko) in tam leta 1934 tudi doktoriral. Po številnih službah (leta 1931 je, na primer, v Rogaški Slatini uredil laboratorij za medicinske kemijske

Prizadevanja za status zdravilišča – moravska voda kot zdravilno sredstvo

Na pomlad 1963 so se dogovorili, da GP Zvezda in občina (zadolžen je bil načelnik splošne službe Slavko Seršen) zbere ta vse dotedanje analize in drugo dokumentacijo ter jo skupaj z vzorcem vode pošljeja Republiškem zavodu za zdravstveno varstvo. Vzorce in dokumentacijo sta osebno predala direktor Černjavič in načelnik Seršen z željo, da Zavod izdelava dokončno analizo vode in na osnovi nje predlaga, da Moravci postanejo zdravilišče. Namesto na navdušenje sta Černjavič in Seršen naletela na povsem hladen sprejem, saj so jima odgovorili: »Dragi tovariši Prekmurci, ne hodite okrog nas, mi vam ne moremo pomagati, da bi iz tega kaj nastalo. Če boste dolgo čakali, pa iz toplic ne bo sploh nič.«

Povedali so, da so vsa slovenska zdravilišča v slabem finančnem stanju, da so vse večje restrikcije za izdajo napotnic za zdravilišča in da obstoječa zdravilišča nasprotujejo, da se ustanovi še kakšno. So jima pa kljub vsemu dali dober nasvet:

z vsem gradivom se naj obrneta na prof. dr. Adolfa Režka na Veterinarski fakulteti v Zagrebu, ki jim lahko pomaga vsaj z nasveti. Pogovorijo naj se še s prim. dr. Rudolfom Leskovarjem, direktorjem Inštituta za balneologijo v Rogaški Slatini. Pozitivnega mnenja tako pomembnih strokovnjakov ne bodo mogli nihče kar tako ovreči.

Na osnovi analize so dr. Režka in dr. Leskovarja povabili v Moravce na skupni ogled. V treh dneh sta si ogledala objekte, preizkusila vodo, se pogovorila z dr. Kocjančičem, pregledala zdravstveno dokumentacijo in prebrala tudi pisma gostov ter knjigo vtisov.

Čudila sta se, da se je s tako ambicioznim načrtom spoprijelo tako majhno podjetje, kot je Zvezda. Režek in Leskovar sta v tistem času opravila analize tudi za mineralno vodo v Nuskovi in vodo iz vrtin pri Rimski čardi in v Mlajntincih. Povedala sta, da je njuno delo prispevek k razvoju Moravec in pokrajine. Vrhunska strokovnjaka si vsekakor zaslužita, da njun prispevek k razvoju Moravec ne bi utonil v pozabo.

Potrebno je poudariti, da je delo obeh strokovnjakov temeljilo predvsem na dobri volji, veliko sta storila brezplačno (ob popolni hotelski oskrbi in dnevnicah je sicer direktor Černjavič priskrbel zanj kmečke dobrote – prekajena rebra, domače klobase, šunko, jajca itd.).

Po ogledu in poročilu obeh strokovnjakov je Zavod za balneologijo SRS v Rogaški Slatini 5. septembra 1964 izdal obsežno »Strokovno mnenje o vodi iz vrtine Mt-1 v Moravcih«. V začetku med drugim ugotavlja, da sicer nobena od opravljenih analiz ni bila kompletna, analize pa so pokazale, da voda vsebuje rudnine, ki so značilne za zdravilno delovanje mineralnih voda. V vodi ugotavljajo prisotnost nafte, kar se opazi po vonju in po tem, da pušča na koži »lahen maščoben občutek«, vendar gre za minimalne količine, ki »n. pr. na papirju ne zapuščajo mastnega madeža in ni pričako-

vati zdravstveno kvarnega vpliva ob uporabljanju vode v kopeli«. Nadalje v mnenju ugotavljajo, da je voda »karakterizirana s svojo toploto ter prisebnostjo natrijevega klorida, bikarbonata ter prostega CO₂ in železa. Te vrste vode zaenkrat nimamo nikjer v Sloveniji. Posebno zanimiva je prisebnost ogljikove kisline v prirodno vroči vodi, kar zelo razširi njeno uporabnost v zdravilne namene«.

Na osnovi vseh teh dejstev, analiz in lokalnega ogleda je Zavod izdal Sklepno strokovno mnenje, na podlagi katerega se voda, ki prihaja na dan iz vrtine Mt-1 v Moravcih pri Murski Soboti, lahko smatra za naravno zdravilno sredstvo.

Na osnovi tega mnenja je Republiški sekretariat za zdravstvo SR Slovenije na predlog Občinske skupščine Murska Sobota 15. septembra 1964 razglasil termalno in mineralno vodo iz vrtine Mt-1 za zdravilno sredstvo. Hkrati v Razglasu navaja, da so v neposredni okolici vrtine prepovedana nadaljnja globinska vrtanja, uporaba eksploziva in druga dela, ki bi lahko spremenila količino ali kakovost zdravilnega vreca.

Organizacija zdravstvene službe

26. januarja 1965 je predsednik občine Janez Lanščak sklical posvet o razvoju termalnega kopališča s poudarkom na organizaciji zdravstvene službe.

Na ponovnem posvetu o organizaciji zdravstvene službe aprila 1965 so se dogovorili o konkretnih zadolžitvah. Sestanek je vodil načelnik oddelka za družbene službe soboške občine Slavko Seršen, med drugimi sta bila prisotna direktor soboškega Zavoda za socialno zavarovanje Lojze Valenčič in upravitelj Zdravstvenega doma Štefan Zelko. Sklenili so, da se z 10. majem 1965 uvede redna zdravstvena služba. Zdravnik z medicinsko sestro bo delal od 8. do 12. ure, popoldne pa bo na kopališču dežurna medicinska sestra. Lojze Valenčič je izrazil pripravljenost, da zavod 30 pacientom krije stroške zdravljenja, poleg tega pa bo določenemu številu kopalcev na osnovi napotnic pokrila stroške kopanja in prevoza.

12. julija 1965 je Republiški zavod za zdravstveno varstvo na podlagi rezultatov ogleda posebne komisije Gostinskemu podjetju Zvezda sporočil, da bo Republiškem sekretariatu za zdravstvo in socialno varstvo dal dokončen predlog »glede izkoriščanja termalne vode v Moravcih za zdravljenje gostov takoj, ko bo urejeno vprašanje preskrbe s higiensko neoporečno pitno vodo«. Hkrati so sporočili, da kot indikacije za zdravljenje gostov-bolnikov pridejo v poštev obolenja lokomotornega aparata, zlasti revmatična obolenja (pod pogojem, da se organizira fizioterapevtska služba) in poskusno nekatera od ginekoloških obolenj. Poleg nekaterih drugih pogojev so zahtevali tudi, da uredijo počivališča, kjer bodo gostje lahko počivali najmanj dve uri po kopeli.

12. januarja 1966 je Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo izdal odločbo, da Gostinskemu podjetju

ZASLUŽNA STROKOVNJAKA

analize) in nenehnem izobraževanju je bil leta 1940 imenovan za izrednega profesorja medicinske kemije na Veterinarski fakulteti, kjer je pozneje postal redni profesor. Vmes je bil na študijskem izpopolnjevanju v Pragi, Gradcu in na Dunaju. Izobraževal se je tudi v Frankfurtu, Wiesbadnu, Budimpešti, Bratislavi in Padovi.

Ob svojem znanstvenem delu je bil poklicno trajno povezan s številnimi zunanji ustanovami: z Zavodom za balneologijo SR Slovenije v Rogaški Slatini, z Medicinsko fakulteto v Sarajevu, z Balneološkim institutom SR Bosne in Hercegovine ter s številnimi tujimi vseučiliškimi ustanovami.

Svoje znanstveno eksperimentalno delo v Zavodu za balneologijo je potrjeval s številnimi objavami prispevkov v 50 domačih in tujih strokovnih publikacijah. Naj navedemo nekatere: Biochemische Zeitschrift, Berichte der Deutschen chemischen Gesellschaft, Der Balneologie, Mikrochemie, Zeitschrift für die gesammte innere Medizin und ihre Grenzgebiete ...

V Zavodu za kemijo in biokemijo Veterinarske fakultete Univerze v Zagrebu (sam ga je ustanovil že leta 1940 in ga je vodil do upokojitve leta 1973) je delal vsakodnevno, praktično vse do smrti leta 1980.

Na upravi GP Zvezda so bili prisotni: dr. Štefan Gruškovnjak, direktor Zdravstvenega doma Murska Sobota, dr. Štefan Berden, šef zdravstvene postaje Martjanci, Koloman Podlesek, tajnik Zdravstvenega centra Murska Sobota, ing. Franc Jalševc, direktor Lesnopredelovalnega obrata KIK Pomurka, Štefan Vitez, novi predsednik Turističnega društva Moravci, in Slavko Seršen, načelnik oddelka za družbene službe soboške občine.

1965 – Kvalitetna gostinska ponudba in zadovoljive zdravniške storitve so že ustrezale dobremu glasu toplic, gostje pa so parkirali še vedno po starem – po bližnjih travnikih, ki jih je medtem Zvezda že odkupila.

1966 – Vsakdanji prizor v toplicah. Žerjav v ozadju naznanja, da gradijo naprej, da imajo v Moravcih še velike načrte. To leto so toplice dobile dovoljenje za zdravljenje lokomotornega aparata in revmatičnih bolezni.

Karel Černjavič

1968 – Okrog okroglega bazena je bilo še gradbišče, pa to nikogar ni motilo.

Zvezda dovoljuje izkoriščanje termalne in mineralne vode v Moravcih za zdravljenje gostov-bolnikov. Zvezda mora urediti zdravstveno službo in z Zdravstvenim domov Murska Sobota skleniti ustrezno pogodbo. Gostje-bolniki morajo biti zdravniško pregledani ob prihodu, nato pa vsaj na vsakih deset dni ter ob odpustu, za kar morajo voditi ustrezno medicinsko dokumentacijo. Kakovost termalnega vrelnca mora biti preizkušena najmanj vsakih pet let. Po ponovnih raziskavah podjetja Proizvodnja nafte Lendava ima vrtina Mt-1 zadostne zaloge vode še za okrog 60 let.

Direktorji v letih 1962 – 2008

KAREL ČERNJAVIČ

Rodil se je 9. oktobra 1929 v Gradišču pri Murski Soboti. Gostinskega poklica se je izučil v znani soboški kavarni, Kavarni Sočič, kjer je leta 1947 opravil pomočniški izpit. Ob delu se je še naprej izobraževal. Po odsluženem vojaškem roku se je zaposlil v Kavarni Central, kmalu zatem je na željo občinskega vodstva v začetku junija 1952 prevzel delo upravnika Gostinskega podjetja (GP) Zvezda, ki je bilo takrat z eno enoto in devetimi zaposlenimi na robu obstoja. Gostinsko podjetje Zvezda je vodil vse do upokojitve leta 1990.

Kot gostinski strokovnjak s smislom za vodenje in organizacijo je Zvezdo pripeljal do enega najpomembnejših turistično-gostinskih dejavnikov v Pomurju. Leta 1962 so povečali hotel Zvezda in v središču mesta odprli moderno kavarno. Tega leta je bila sprejeta tudi pomembna odločitev o izgradnji toplic v Moravcih. Lokal Čarda v Martjancih, zgrajen po njegovi zamisli, je bil v začetku namenjen predvsem gostom zdravilišča, vendar je s ponudbo izbranih kmečkih jedi in cigansko glasbo sčasoma zaslovel tudi daleč zunaj meja takratne države Jugoslavije.

Seveda je njegov največji poslovni uspeh rast Zdravilišča Moravske toplice. S svojo zagnanostjo in občutkom za posel, s sposobnostjo prepričevanja in iskanja partnerjev je prebredel številne čeri. Znal je povezati takratno politiko od občine do republike z gospodarstvom in z nenehnim prizadevanjem pridobil zaupanje in podporo za svoje načrte.

V času vodenja gostinstva je vzgojil 150 novih gostincev, ki so se z lahkoto zaposlili kjerkoli po Sloveniji, saj so bili dobri strokovnjaki v svojem poklicu. Bil je predsednik Okrajne gostinske zbornice in član upravnega odbora Zveze naravnih zdravilišč Slovenije.

Po izločitvi Moravskih toplic leta 1982 je ostal direktor GP Zvezda do leta 1990, ko se je upokojil. Žal mu je, da kljub precejšnjim vloženim sredstvom, predvsem pa naporu in prizadevanjem na vseh ravneh, ni uspel zaključiti ideje o izkoriščanju mineralnega vrelnca pri Nuskovi na Goričkem. Konkurenca znotraj poslovnega sistema ni sprejela tega ziva in je njegovo pobudo in delovanje uspešno zavrla.

Številne funkcije in visoka priznanja, tudi mednarodna, potrjujejo dejstvo, da je bil uspešen in spoštovan gospodarstvenik. Leta 2004 so mu podelili naslov Častni občan Občine Moravske Toplice.

EVGEN KISILAK, dipl. oec.

Vrsto let je bil zaposlen v razvojnih službah Radenske v Radencih, na čelu moravskega zdravilišča je bil v letih 1982 do 1991, v času, ko je Zdravilišče delovalo kot TOZD Zdravilišča Radenska Radenci. Z znanjem, s prodornostjo in smislom za vodenje je sledil viziji, ki jo je načrtoval njegov predhodnik. V ustreznih časovnih intervalih in ob poznavanju trenutnih ekonomskih razmer je znal v največji meri uresničiti nadaljnji hiter in vsestranski razvoj Moravskih toplic. V času njegovega direktorovanja je bil zgrajen večnamenski (pololimpijski) bazen, balnofizioterapija na površini 2000 m², bazen z dvema toboganoma, zgradili so tudi hotel Ajda za zahtevnejše goste.

Evgen Kisilak (1944–2005)

DUŠAN BENCIK, univ. dipl. oec.

Direktor je bil od 1991 do 2008. Po osamosvojitvi Slovenije leta je s sodelavci izpeljal finančno sanacijo zdravilišča. Pod njegovim vodstvom je bilo podjetje Zdravilišče Moravske Toplice, sedaj Terme 3000, ena najhitreje rastočih turističnih družb v samostojni Sloveniji. Število nočitev in dnevnikopalcev, realizacija družbe in število zaposlenih se je hitro povečevalo, podjetje je poslovalo z dobičkom. Ponudba je bila pomembno razširjena z izgradnjo velikega bazenskega kompleksa, apartmajskega naselja, športnega parka, igrišča za golf in hotela z petimi zvezdicami Livada Prestige. Kompleks Terme 3000 zavzema okrog sto hektarjev urejenih zemljišč. Bil je povezovalac zdraviliškega turizma v severovzhodni Sloveniji pod blagovno znamko Panonske Terme, saj je kapitalsko povezal in uspešno vodil družbe in hotele: Terme 3000 Moravske Toplice, Terme Lendava, Zdravilišče Radenci, Terme Banovci, Terme Ptuj in dva mestna hotela, hotel Elizabeta v Lendavi in hotel Jeruzalem v Ljutomeru. Direktor je ostal tudi, ko je leta 2004 matično družbo Terme 3000 Moravske Toplice prevzela družba Sava iz Kranja.

Dušan Bencik je v letu 2007 prejel naziv Častni občan Občine Moravske Toplice.

Dušan Bencik

1970 – 4. julij: otvoritev zimskega kopališča – pokritega bazena in terapije. Prisotni so bili tudi najvišji republiški voditelji in visoki gostje iz Avstrije. V ospredju Boris Goljevšček, predsednik Skupščine občine Murska Sobota, nedvomno zelo zaslužen za razvoj zdravilišča.

1970 – Še en prizor z otvoritve: pokriti bazen je omogočil, da se je kopalna sezona »raztegnila« na vse leto.

1971 – Naselje bungalovov v stilu pokrajinske arhitekture – v tem letu je bilo zgrajenih še 20 novih bungalovov.

O analizah vode

Še prej, preden je kdorkoli naredil kakršnokoli analizo moravske vode, so o njeni zdravilnosti govorili domačini in gostje, ki so se namakali v vodi in ugotavljali, da jim pomaga pri zdravstvenih težavah. Laičnim izjavam so se s pozitivnimi ocenami dokaj hitro in obsežno priključili tudi različni mediji z obeh strani meje. Neverjetno pohvalno so takrat o zdravilni moravski vodi pisali avstrijski časniki.

Nafta Lendava je v okviru raziskav vrtine, torej za svoje potrebe, naredila prvo analizo vode že 8. oktobra 1960. Centralni laboratorij v kemičnem oddelku, za katerega je podpisana ing. Irena Jakus, je ugotovil, da so vode iz vseh raziskanih slojev mineralne. Temperatura vzorca je bila 60° C. Raziskave so tudi pokazale, da je v vmesnih plasteh kakovostna nafta, vendar so količine premajhne in bi bilo izkoriščanje neekonomično. Analizo plina so opravili 9. februarja 1961.

14. februarja 1961 je bila v centralnem laboratoriju Nafta v Lendavi opravljena analiza, na osnovi katere je dr. Josip Gregorec iz Zagreba, po rodu domačin, podal mnenje o kvaliteti termalne vode v Moravcih in navedel široko paleto bolezni, ki bi jih lahko uspešno zdravili s to vodo.

25. avgusta 1961 je analizo opravil Okrajni zavod za zdravstveno varstvo Maribor. V Mnenju in oceni je ugotovil, da voda »zaradi zaudarjanja po nafti ni pitna, prav verjetno pa pride v poštev kot odlična voda za kopanje. Če bi se izkazalo, da ima predmetna voda zdravilne učinke kot kopalna voda, ali celo kot mineralna voda, bi utegnili Moravci postati turistični center«. Zavod je priporočil, da vzorec vode pošljejo v Laboratorij za toksikološke raziskave v Ljubljani, da bi raziskali morebitno radioaktivnost vode.

9. septembra 1961 je Nuklearni inštitut Jožef Stefan iz Ljubljane opravil analizo vode v zvezi z radioaktivnostjo in ugotovil, da je le-ta minimalna oziroma je praktično ni (vsebnost radija je, na primer, večja v železu in aluminiju kot v tej vodi).

Leta 1975 je Zavod za fizikalno medicino in rehabilitacijo Medicinske fakultete Univerze u Zagrebu izdelal obsežno analizo pod naslovom Preučevanje termomineralne vode iz nove vrtine Mt-4 v Moravskih toplicah (Ispitivanje termomineralne vode novo otvorene bušotine Mt-4 u Moravskim toplicama). Analiza primerja vodi iz vrtin Mt-1 in Mt-4. Zanimiva pa je tudi primerjava z vodo iz vrtin Zalakaros na Madžarskem in Iwonicz ter Rymanow na Poljskem.

Ob tem je potrebno omeniti tudi analizo vode, ki so jo 7. septembra 1962 opravili v laboratoriju v kraju Umeå pri Stockholmu na Švedskem.** Analizo so priskrbeli švedski pastirji, ki so se udeležili svečanosti ob blagoslovitvi obnovljene evangeličanske cerkve v Moravcih, ko so na mestu starega moravskega gradu, v katerem je bila molilnica, zgradili in slovesno odprli novo cerkev. Eden od švedskih duhovnikov z rev-

** Datum te analize je Občina Moravske Toplice določila za svoj praznik (op. ur.).

ZAČETKI IN RAZVOJ ZDRAVILIŠČA V MORAVSKIH TOPLICAH

matičnimi težavami je izkoristil priložnost in se okopal v vodi. Že po prvi kopeli so bolečine popustile, zato je takoj postal navdušen zagovornik zdravilnosti moravske termalne vode. Ugodne posledice tega kopanja sta izkoristila evangeličanski duhovnik Aleksander Skalič in evangeličanski inšpektor ter predsednik Turističnega društva Jožef Kuhar: 3. julija 1962 so vzeli vzorec vode, ki so ga duhovniki odnesli na Švedsko in v tamkajšnjem laboratoriju pridobili brezplačno analizo.

Erupcija vode in plina

22. junija 1964 je iz vrtine nenadoma prenehala dotekati voda. Apnenec, ki se je nabiral na stenah, je enostavno zamašil cevi in preprečil pretok vode. Kopališče so bili prisiljeni zapreti. Takoj so poklicali strokovnjake Nafte iz Lendave. Ti so se lotili remonta vrtine s specialno opremo in s posebnim dvigalom. Predvidevali so, da bo, ko bodo predrli čep, prišlo do močnejše erupcije, ki jo bodo sposobni obvladati. V začetku je res kazalo, da bo popravilo rutinska stvar, vendar se je začelo zapletati, dokler ni prišlo 24. junija ob 16.10 do močnega izbruha vode, s katero sta se pomešala plin in na koncu še pesek. Izbruh je bil tako silovit, da je curek vode presegel višino stolpa, pozneje pa so v bližini stolpa našli iztrgan železni del, ki je bil vgrajen na globini 1115 metrov. Vrtino so ukrotili šele 26. junija, voda pa je začela iz vrtine normalno pritekati 1. julija. V tem času je bilo kopališče povsem zaprto, v njegovi okolici so se lahko gibali le zaposleni. Dogodek ni vznemiril samo gostov, ampak tudi domačine in okoličane. Zaradi možnosti eksplozije plina so v bližnjih naseljih izklopili električni tok, gasilci in tehnično osebje pa so bili v nenehni pripravljenosti.

1973 – Odprli so veliko restavracijo s 500 sedeži in prostorno teraso ob njej.

1982–1990 – Hitro rast zdravilišča je spremljala intenzivna gradnja prenočitvenih kapacitet. V letu 1982 je gostom udobje ponudil hotel Termal (na fotografiji levo), hotel Ajda za zahtevnejše goste je bil dograjen osem let pozneje, 1990, in prenovljen leta 2002.

Iz knjige vtisov v prvih letih toplic

Vsem, ki bolehamo za bronhitisom, priporočam, da gredo v srednji bazen pri vrtini, kjer voda prihaja direktno iz vrtine. Kot poklicni operni pevec sem drugi dan po prehladu prišel v Moravce in še isti dan zvečer lahko nastopil v operi ter odpel svojo vlogo sproščeno in lahkotno, ne da bi ljudje opazili, da sem prehlajen. Vedno, ko imam čas, ga izkoristim za čas kopanja na prostem in inhalacijo, ki je več kot odlična.

Aleksander Kovač, član Mariborske opere

V Moravskih toplicah sem prvič. Mislim, da so v Sloveniji malo znane, skoraj da ni slišati za njih v zahodni Sloveniji. Kraj je lep, voda zelo dobra – zelo učinkovita. Čeprav je zdravilišče v razvoju, ni kaj reči. Bila sem zadovoljna in upam, da se bom še vrnila.

Dragica Mihol

Prijazen domačijski videz s slamo kritih hišic v prvem apartmajskem naselju.

Moravske toplice so bile zame lani odkritje – zlasti me je presenetila voda, ki mi je s pitjem in kopanjem odpravila želodčne težave. Tudi razvoj preseneča, saj se je kolektivu posrečilo v kratkem času napraviti viden napredek. Še pridem!

Borut Lesjak

Prišel sem v Moravske toplice v upanju, da bi si olajšal bolečine, ki jih imam že deset let. Po 10-dnevnem kopanju občutim ogromno olajšanje bolečin. Hodim brez bergel in pomožnega aparata, s katerim sem prišel v Moravske toplice. Hvala lepa – moravska voda in nasvidenje v jeseni.

Johan Lasic, Ravensburg

Doseženi rezultati tukajšnjih ljudi pri izgradnji in izkoriščanju »Mt-1« si zaslužijo le občudovanje.

Prof. ing. Milan Colenjak, predstojnik Zavoda za termodinamiko in strojništvo, RGN – fakultete Zagreb

Zvezdi je bila povzročena dokajšnja gmotna škoda. Da bi nekako umirili nastalo stanje, so gostom omogočili enodnevno brezplačno oskrbo v hotelu Zvezda v Murski Soboti, mnogim so povrnili potne stroške za vrnitev domov, za goste, ki niso zapustili Moravec, so v lastni režiji organizirali enodnevne izlete po Prekmurju in na druge načine skrbeli, da so gostje dogodek sprejeli z razumevanjem, da so bili čim manj prikrajšani in niso širili negativnih ocen.

V skrbi za dobro počutje gostov

Gostje so v Moravce prihajali predvsem zaradi zdravilne termalne vode. Nekaj bungalovov so celo odkupili kolektivi za svoje delavce, eno od starih hišic pa so preuredili za sindikalno izmenjavo z delavci kopališča Bük na Madžarskem. Izmenjava je trajala kakšnih deset let, do reorganizacije podjetja, letno pa je na takšen način preživelo poceni dopust 15 do 20 družin zaposlenih v zdravilišču.

Gostinsko podjetje Zvezda je z različno zunajpenzijsko ponudbo skrbelo, da gostom v času bivanja v Moravcih ni bil dolgčas. Poseben dogovor so imeli s kulturnim društvom Ivo Mikac iz Varaždina. Predvsem folklorna skupina, pa tudi druge skupine tega društva so ob različnih priložnostih zabavale goste v restavraciji ali pred njo, redno pa so sodelovali tudi na drugih Zvezdinih prireditvah, na Pomurskem sejmu, na primer. To društvo je Zvezdi pomagalo, da so v Moravcih nastopile tudi podobne skupine iz drugih držav, s katerimi je imelo društvo stalne stike.

Tradicionalna prireditev v Moravskih toplicah je bil *Lovski ples* ob otvoritvi lovske sezone in lovnega turizma. Dopolodne je bilo veliko nagradno streljanje na glinaste golobe, zvečer pa gala prireditev v restavraciji. Prireditve je organizirala Lovska družina Mlajtinci, udeleževali so se jih tudi lovci s Koroške in iz Madžarske.

Za goste-ribiče so v bližnji gramozni jami uredili ribnik in ob njem priredili več internih ribiških tekmovanj. Tradicionalno je bilo tekmovanje med gosti in zaposlenimi.

ZAČETKI IN RAZVOJ ZDRAVILIŠČA V MORAVSKIH TOPLICAH

Otroci, pa tudi drugi gostje so radi obiskovali priročen živalski vrt, v katerem je bilo do trideset vrst živali: od fazanov, rac in jerebic, do srne, lisice, jazbeca in celo velikega jelena.

V povezavi z zdraviliščem in tudi za potrebe gostov iz Moravskih toplic so pri Martjancih zgradili motel Čardo z modernim kegljiščem. Občasno so v njem pripravili večerjo za zdraviliške goste.

Tudi lastni sadovnjak sliv in žganjekuha v Krplivniku pri Hodošu na Goričkem sta bila namenjena popestritvi življenja zdraviliških gostov. Ob lepo urejeni kmečki hišici, v kateri je bil manjši prostor z etnografsko zbirko, so pripravljali standardne piknike in degustacije, možen pa je bil tudi nakup ustekleničene prekmurske slivovke. Tradicionalno je bilo vsakoletno nabiranje sliv in nato kosilo v naravi, kar je ostalo gostom še dolgo v spominu. Neke sezone, ko pri nas slive niso obrodile, gostje pa so dogodek pričakovali in si zanj rezervirali čas, so jih odpeljali nabirat slive celo na Madžarsko.

Zgledno je bilo sodelovanje z različnimi domačimi in tujimi potovalnimi agencijami, s Skupnostjo naravnih zdravilišč Slovenije in njihovim tajnikom Ludvikom Reberškom ter z drugimi strokovnimi organizacijami. Posebej uspešno pa je bilo sodelovanje domačega upokojskega društva s podobnimi upokojskimi organizacijami iz Avstrije.

Zanimiv v je bil primer soproge graškega zdravnika dr. Heinza Schulheima, ki je zelo težko hodila, redno se je pa kopala v moravski termalni vodi. Stanovala je v hotelu Zvezda v Murski Soboti, na kopanje pa jo je v glavnem vozil direktor Karel Černjavič osebno. Po določenem času je gospa lahko hodila brez pomagal. To je na doktorja vplivalo tako močno, da je svoje paciente začel pošiljati v Moravce, tu jih je tudi obiskoval in pregledoval. Zvezda s to učinkovito reklamo ni imela nikakršnih stroškov.

Poskrbeli so za redno avtobusno zvezo Murska Sobota–Moravci–Murska Sobota. Avtobus je vozil večkrat dnevno. Odprta pa je bila tudi stalna avtobusna linija Gradec–Moravci–Gradec. Avtobus je vozil pet dni v tednu.

1997 – Začeli so z izgradnjo prve faze apartmajskega naselja Prekmurska vas po zamisli arhitekta Dugarja; druga faza je bila dograjena junija 2001, s čimer so v Moravskih Toplicah pridobili več kot 200 apartmajev visoke kakovosti s približno 600 posteljami, del za potrebe zdravilišča, še več za prodajo na trgu.

1998 – Igrišče za golf: za začetek so uredili vadišče s tremi luknjami. Prvič so ga razširili v letu 2001, dogradili pa 2005.

2000 – Odprli so bazenski kompleks Terme 3000 s približno 2000 m² vodnimi površinami ter z atraktivnim toboganskim parkom. Leta 2008 so ga nadgradili z aqua loop toboganom z raketnim štartom.

2004 – Andrej Šprajc, Franc Cipot, Darja Radič in Dušan Bencik so s prerezom traku slovesno odprli Thermalium, novi wellness in terapevtski center.

Časopisni članki

Časnik VEČER

je leta 1966 v članku z naslovom

Po več kot 10 letih je moral kupiti glavnik

objavil zgodbi o Josefu Deutschu in Josefu Schmeizlu iz Fürstenfelda:

... Marsikateri bolnik, ki je že obupal nad ozdravitvijo, se je v moravskih toplicah pozdravil. Tako sta se letos zdravila v moravskih toplicah dva avstrijska državljana iz Fürstenfelda Josef Deutsch in Josef Schmeizl. Oba sta imela močan revmatizem. Skoraj neverjetno je, vendar resnično, kar sta povedala gosta iz Avstrije.

Josef Deutsch se je letos kopal v Moravcih 38-krat. Že po enem tednu kopanja so bolečine izginile, kar sicer ni nič novega: bolj zanimivo je namreč to, da je bil ta gospod pred tremi meseci še popolnoma plešast in že deset let ni uporabljal glavnika. Septembra pa je opazil, da so mu po kopelih v Moravcih spet začeli rasti lasje in mu pokrili že celotno plešo. Zanimivo je tudi to, da novi lasje niso sivi, temveč svetlo plavi. Njegov osebni zdravnik in njegovi znanci se ne morejo načuditi naglemu ozdravljenju, še bolj pa temu, da so mu zrasi lasje.

Druga zanimivost je primer Josefa Smeitzla prav tako iz Fürstenfelda. Še lani je bil priklenjen na posteljo. Noge so mu popolnoma odpovedale. Zdravil se je v bolnici in več zdraviliščih. Za moravske toplice je zvedel od Josefa Deutscha. Pripeljali so ga v Moravce in je po tridesetih kopelih v moravski vodi ozdravel. Hodi brez palic, ne čuti nikakršnih bolečin, kot sam pravi, je kot prerujen, popolnoma

O moravski termalni vodi

Iz globin nekdanjega Panonskega morja prihaja edinstvena »črna« termomineralna hipertonična hipertermalna Na kloridna hidrokarbonatna voda. Voda ima pri izviru 72° C, je motnega videza, slanega okusa, rahlo diši po nafti in v njej je v nestalni obliki prisoten prost in vezan ogljikov dioksid. Hidrogenkarbonatne hiperterme so običajno hladne in je zato voda v Moravskih Toplicah še toliko bolj dragocena in redka v Evropi.

Kopanje v »črni« termomineralni vodi tonizira organizem, kot slanica ima analgetski učinek, kot hidrokarbonatna voda širi žile, zato izrecno pozitivno vpliva na kronično vnetne procese različnih lokacij in vzrokov. Znana sta njen sedativni učinek, saj zmanjšuje živčno vzbujenost, in njen fotosenzibilni učinek na kožo, ki na soncu izredno hitro porjavi.

Moravski vrelci

Na območju Moravskih Toplic je danes pet vrelcev s podobno sestavo vode, ki jo zajemajo v globini od 1175 do 1467 metrov. Temperatura vode je ob izviru z manjšimi nihanji 72° C, je motnega videza, slanega okusa, rahlo diši po nafti in ni primerna za pitje. V nestalni obliki je v njej prost in vezan ogljikov dioksid (CO₂). Izpirana voda vsebuje od 9721 do 10552 mg/l suhega ostanka. Glede na kemične in fizikalne lastnosti uvrščamo moravsko termomineralno vodo med hipertonično-hipertermalno-mineralno Na klorid-hidrokarbonatne kisle vode. Voda iz treh vrtin ima vonj po nafti.

Izpričana zdravilnost moravske termomineralne vode za indikacije:

- degenerativni revmatizem (artroze, spondiloze in spondilartroze, lumbalne in cervikalne diskopatije s spondilogenimi sindromi – ishialgije in brahialgije),
- nesklepni revmatizem (humeroskapularne periatropatije, fibrozitis),
- kronične vnetne revmatske bolezni,
- stanje po poškodbah in operacijah na lokomotornem sistemu s funkcijsko prizadetostjo,
- kožne bolezni (psoriasis vulgaris),
- pljučne bolezni (kronična obstruktivna obolenja pljuč).

Kemijska analiza vode iz vrtine MT-1

Analizo so opravili 15. aprila 1998 na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani. Vodja laboratorija je bil prof. dr. Vojko Ozim, analitik dr. Marjana Simonič.

Voda iz Mt-1	
Temperatura (°C)	70
Pretok (l/s)	2,5
Nadtlak (bar)	3,3
pH (20°C)	7,4
Elektroprevodnost (mS/cm) (20°C)	12,07
Sušina (mg/l) (180°C)	8725
SAK pri 254 nm (m ⁻¹)	16,4
SAK pri 436 nm (m ⁻¹)	0,2
Motnost NTU	0,4
Kationi (mg/l)	
Na ⁺	3600
K ⁺	200
Li ⁺	5,1
NH ₄ ⁺	<0,1
Ca ²⁺	51,8
Mg ²⁺	11,9
Fe ²⁺	0,38
Mn ²⁺	0,02
Al ³⁺	<0,03
Anioni (mg/l)	
F ⁻	2,78
Cl ⁻	1622
Br ⁻	1,1
J ⁻	1,8
NO ₃ ⁻	<0,5
NO ₂ ⁻	<0,02
SO ₄ ²⁻	191
HPO ₄ ²⁻	1,7
HCO ₃ ⁻	7167
CO ₂ (mg/l)	370

zdrav. Josef Schmeizl je povedal, da je po vrnitvi domov sam prekopal ves vrt, česar zaradi bolezni že več let ni mogel. Star je 65 let in je bil pred meseci še popolnoma siv. Sedaj pa je tudi on opazil spremembo na lasišču. Lasje postajo gostejši in popolnoma plavi. Domačini mislijo, da si jih barva. Nihče mu namreč ne verjame, da je to spremembo povzročila voda v moravskih toplicah.

Oba gosta iz Avstrije sta navdušena nad Moravci. Kot sama pravita, ne le zdravi bolnike, temveč jih tudi pomlajuje.

(Avtor članka je podpisan z inicialkama D. B. Verjetno ga je napisal Drago Beloglavec, takratni novinar Večera).

Iz članka **Dober glas segel v deveto vas**, objavljenega v Vestniku 20. junija 1974, povzemamo dve izjavi:

... V novi restavraciji smo srečali upokojenega šefa železniške postaje iz Poljčan Janka Sattlerja. Dejal je, da s sotovariši obiskuje Moravce že nekaj let, kajti »železnica« ima v Moravcih v zakupu štiri vikend hišice. V ta kraj prihaja predvsem zaradi revme, ostane pa po navadi deset dni. V tem času precej pozdravi svojo bolezen. »Navadno sem po obisku Moravskih toplic nekaj mesecev zdrav. Sicer pa se dnevno kopam tudi po trikrat.«

... Omenili smo, da je med obiskovalci Moravskih toplic tudi veliko Nizozemcev. Ob našem obisku smo se pogovorili z dvema družinama – z Vilijem in Johano Wemeringovima in Josefom in Mitzi Vinkovima. Oboji so iz mesta tulipanov – iz Rotterdama. Tudi njihove odgovore bomo strnili.

»Na dopustovanje v Jugoslavijo prihajamo že 15 let, a v Moravcih smo prvič. Sem smo prišli iz Šobca pri Bledu, kamor smo hodili že več let. V Sloveniji smo skovali že veliko prijateljskih vezi, pa nam je eden od prijateljev priporočil še Moravce. Škoda, da moramo po enem tednu bivanja v tem lepem kraju že oditi, kajti tu nam je zelo všeč. Pa tudi spoprijateljili smo se že z veliko ljudmi. Zelo uslužno je tudi osebje. Tu, v Moravcih, smo preživeli nekaj lepih dni.«

Wemering je posebej poudaril, da je s kopanjem v Moravskih toplicah precej pozdravil bolezen, ki je izviral iz vojnih let, ko je bil zaprt v taborišču v Nemčiji.

Pomembnejši datumi

- 1960** – 5. oktober: izbruh tople vode iz poskusne naftne vrtine na travniku nedaleč od potoka Lipnica.
- 1961** – Ljudje se začnejo kopati v bazenčku ob vrtini, velikem 3 x 2 m, kmalu pa očistijo še nekoliko večji jašek (6 x 4 m) in s prostovoljnim delom uredijo okolico.
- Oktober: Projektivni biro Murska Sobota in Zavod za urbanizem izdelata prvi investicijski program za moravsko kopališče.
- 1962** – 28. julij: prva uradna otvoritev kopališča – še pod firmo Krajevna skupnost Martjanci–Kopališče Moravci. Svečanost sta skupaj organizirala Turistično društvo Moravci in GP Zvezda. Zgrajeni so prvi lesen objekti z 8 kabinami in sanitarijami. Gostinsko podjetje Zvezda posluje v improviziranem lesenem bifeju.
- Krajevna skupnost Martjanci in GP Zvezda na predlog občine sprejmeta sporazum, po katerem bo GP Zvezda nosilec investicij in razvoja. Vaščani Moravec imajo za svoj minuli prispevek pravico do polovične vstopnine. Takšno pravico imajo tudi vsi delavci GP Zvezda in tisti prebivalci okoliških krajev, ki so kakorkoli imeli zasluge za dotedanji razvoj.
- 1963** – April: GP Zvezda in TD Moravci organizirata pri zasebnikih prvih 49 turističnih sob, ki jih predhodno pregleda posebna komisija, ustanovljena na občini Murska Sobota.
- 30. april: začetek nove kopalne sezone. Goste nadzorujeta dr. Jože Kocjančič (domači gostje) in (brezplačno, ker se je tam zdravila soproga) dr. Heinz Schulheim iz Gradca (gostje iz tujine). Z ureditvijo asfaltiranega cestnega odseka Murska Sobota–Martjanci se izboljšajo prometne razmere.
 - Ob sobotah, nedeljah in praznikih beležijo dnevno med 800 in 1000 gosti.
 - 18. avgust: druga otvoritev. Dodatno je zgrajenih 12 kopalnih kabin, sanitarije, vodna črpalka. Pozneje še bazen 15 x 8 m, 10 počitniških hišic in nova restavracija s teraso in pripadajočimi prostori. Ta datum velja kot uradni začetek kopališkega in zdraviliškega turizma v Moravcih.
- 1964** – 2. april: Skupščina občine Murska Sobota na osnovi opravljenih analiz pismeno zaprosi Zavod za balneologijo LRS v Rogaški Slatini za strokovno mnenje o vodi iz vrtine Mt-1.
- 15. september: Republiški sekretariat za zdravstvo, Ljubljana, razglasi termalno in mineralno vodo iz vrtine Mt-1 za naravno zdravilno sredstvo, občino pa zadoži, da poskrbi za higiensko ureditev izvira in njegove okolice.
- 1965** – 10. maj: uvede se redna zdravstvena služba.
- Spomladi GP Zvezda odkupi 1,5 ha zemljišča za razširitev parkirnega prostora, poveča restavracijo za 120 sedežev in uredi teraso za 500 gostov.
 - Kopališka sezona april–september: 76.746 registriranih kopalcev. V počitniških hišicah (32 ležišč) 8655 nočitev, v zasebnih sobah v naselju Moravci (70 ležišč) 5225 turistov. Na vrhuncu sezone večkrat pride do preobremenitve kopališča – ob koncu tedna se na parkirišču in po vasi nabere tudi do 5000 vozil dnevno.
- 1966** – 12. januar: Republiški sekretariat za gospodarstvo izda GP Zvezda dovoljenje, da lahko v svoji enoti Termalno kopališče Moravci uporablja termalno vodo iz vrtine Mt-1 za zdravljenje lokomotornega aparata, zlasti revmatičnih bolezni ter poskusno zdravljenje primarnih in sekundarnih amenorej po poprejšnji izključitvi tuberkuloznega procesa.
- 1967** – 12.399 nočitev (6417 domačih, 5972 tujih), 109.117 kopalcev.
- 1968** – Za dodatno ponudbo gostom Moravskih toplic so odprli žganjarno in slivnik v Krplivniku pri Hodošu (za izlete in organizirane piknike).
- 1969** – 15. junij: zgrajena je okrogla restavracija in zunanji okrogli bazen (600 m² površine), ustanovljena fizioterapevtska služba. V bungalovih skupno 62 ležišč, pri zasebnikih 150. Kapacitete so ves čas zasedene, tudi vnaprej.
- 1970** – 4. julij: otvoritev zimskega kopališča–pokritega bazena in terapije, kopališka sezona se »raztegne« na vse leto.

ZAČETKI IN RAZVOJ ZDRAVILIŠČA V MORAVSKIH TOPLICAH

- 1971** – Zgrajenih 20 bungalovov (160 ležišč) v panonskem stilu, ki postanejo okras Moravcem.
- 1972** – V štirih bazenih so montirali čistilne naprave, ki so vodi odvzele značilni vonj po nafti in jo naredile bistro, čeprav je ohranila vse zdravilne lastnosti (dotlej je voda pritekala v bazene direktno iz zemlje, iz globin; bila je temna, motna, imela je vonj po nafti). Zaradi želje nekaterih kopalcev je v peti bazen še vedno pritekala neprečiščena voda.
- 1973** – V ponudbi zdravilišča se najdeta tudi lov in ribolov.
- 10. julij: 20 let Zvezde, 10 let Moravskih toplic. 14. julija odprejo veliko restavracija s 500 sedeži in delno pokrito teraso z 270 dodatnimi sedeži.
- 1974** – Z novo vrtino MT-4, vrtano poševno proti vasi, so dolgoročno zagotovili potrebe po zdravilni vodi.
- 1980** – Otvoritev urejenega kampa z recepcijo, s trgovino in sanitarijami.
- 1981** – 20. avgust: Moravske toplice se ločijo od Zvezde, postanejo samostojni TOZD v sklopu Zdravilišča Radenska Radenci.
- Moravske toplice dobijo status zdravilišča.
- 1982** – Zgrajen hotel Termal.
- Direktor TOZD-a Moravske toplice postane Evgen Kisilak, Karel Černjavič ostane direktor GP Zvezda Murska Sobota.
- 1985** – Zgrajen veliki večnamenski (pololimpijski) bazen.
- Kraj Moravci se preimenuje v Moravske Toplice.
- 1988** – Zgrajena balnofizioterapija z 2000 m² površine.
- 1989** – Zgrajen manjši bazen z dvema velikima toboganoma.
- 1990** – Zgrajen hotel Ajda, visoke kategorije, namenjen zahtevnejšim gostom.
- 18. april: Moravske toplice postanejo samostojno podjetje Zdravilišče Moravske toplice p. o. (izločijo se iz DO Zdravilišče Radenska Radenci).
- 1991** – Direktor zdravilišča postane Dušan Bencik, univ. dipl. ekon.
- 1994** – Zgrajen je športni park s pestro športno-rekreacijsko ponudbo: 4 teniška igrišča, igrišče za nogomet in hokej na travi z umetno travo in reflektorji, kolesarski center.
- 1995** – Zdravilišče se preoblikuje v delniško družbo in kotira na Ljubljanski borzi.
- 1997** – Začetek gradnje apartmajskega naselja Prekmurska vas.
- 1998** – Odprto igrišče za golf s tremi igralnimi polji (9 ha) – vadišče s klubsko hišico.
- Ustanovitev Golf kluba Moravske Toplice.
- 2000** – Otvoritev bazenskega kompleksa Terme 3000 z 2020 m² novih vodnih površin.
- Moravske toplice d. d. se preimenujejo v Naravni park Terme 3000 d. d., Moravske Toplice.
- 2001** – Dograditev sedmih lukenj na igrišču za golf.
- V kompleksu Terme 3000 odprta igralnica Casino 3000.
- 2002** – Prenova hotela Ajda na nivo štirih zvezdic, odprta finska savna, zgrajen bazen velikosti 400 m² z izvirsko vodo (»natur« bazen).
- Terme 3000 prevzamejo Terme Ptuj, Terme Lendava in odkupijo hotel Elizabeta v Lendavi.
- 2003** – V uporabo predan otroški bazen v zunanjem delu kopalnišča.
- 2004** – Maj: otvoritev kopalno-zabavne naprave Drča.
- 15. september: otvoritev Wellness centra Thermalium.
 - K Termam 3000 se pridružijo še Terme Radenci s Termami Banovci in hotelom Jeruzalem v Ljutomeru.
 - Sava d. d. Kranj postane večinski lastnik Term 3000.
- 2005** – Maj: otvoritev Golf igrišča Livada z 18 luknjami.
- 2006** – Zgrajen hotel Livada Prestige s petimi zvezdicami.

ZAČETKI IN RAZVOJ ZDRAVILIŠČA V MORAVSKIH TOPLICAH

2005 – Golfsko igrišče Livada (18 lukenj, približno 65 ha površine) je s treh strani obdalo hotelsko-zdraviliški in apartmajski kompleks.

2006 – Hotel Livada Prestige za najzahtevnejše goste je odprl vrata konec septembra.

ZAČETKI IN RAZVOJ ZDRAVILIŠČA V MORAVSKIH TOPLICAH – OD MOČVIRNEGA TRAVNIKA DO MODERNEGA ZDRAVILIŠČA • besedilo: Jožef Rituper (zapis je nastal na osnovi pričevanja Karla Černjaviča, časopisnih člankov in dokumentacije) • fotografije: Terme 3000, osebni arhiv Karla Černjaviča in arhiv Lipnice • uredil: Ludvik Sočič • grafično oblikovanje: Atelje za črko in sliko Murska Sobota • tisk: S-tisk d.o.o. Beltinci • izšlo kot priloga Lipnice, glasila Občine Moravske Toplice • avgust 2009

Moravske Toplice – Tešanovci – Mlajtinci

TIK PRED ZAČETKOM SVETOVNEGA PRVENSTVA V ORANJU

Svetovno prvenstvo v oranju pomeni eno izmed največjih kmetijskih prireditev na svetu, ki je po tradiciji vsako leto v drugi državi. Svetovno prvenstvo v oranju, ki se ga udeleži vsako leto okoli 30 držav z vsega sveta, si ogleda v povprečju več 10.000 obiskovalcev. Prireditve daje izredno priložnost za promocijo Pomurja in še posebej Občine Moravske Toplice. Zaradi tega se moramo vsi še posebej potruditi in svetu dokazati, da smo sposobni organizirati takšno prireditve in seveda, da smo dobri gostitelji.

Svetovno prvenstvo v oranju bo potekalo 4. in 5. septembra v občini Moravske Toplice, sama otvoritvena slovesnost pa bo 3. septembra ob 16.00 uri na prireditvenem prostoru, na gospodarskem posestvu Skupine Panvita v Tešanovcih. Potrebno je omeniti tudi dejstvo, da bodo tekmovalne ekipe v Pomurje prispele že 28. avgusta – nekatere celo 24. avgusta, saj bodo imele v času do svetovnega prvenstva tekmovalne ekipe neuradne in uradne treninge, popoldanske izlete po Sloveniji in predvsem po Pomurju.

Prizorišča svetovnega prvenstva v oranju bodo na treh lokacijah:

- Sedež Svetovne organizacije oračev WPO v Moravskih Toplicah,

- Oranje ledine in prireditveni prostor v krajevni skupnosti Tešanovci,

- Oranje strnišča v krajevni skupnosti Mlajtinci, kjer bo tudi Državno tekmovanje oračev.

Izvedba svetovnega prvenstva v oranju je velik zalogaj, ki zahteva precejšnje organizacijske ukrepe in ureditve posameznih prizorišč, kakor tudi ureditev prometnih tokov zaradi velikega števila pričakovanih obiskovalcev. Zaradi varnosti obiskovalcev in nemotene izvedbe prireditve bo 4. in 5. septembra potrebna popolna zapora dveh cest, in sicer:

- Državne ceste Moravske Toplice križišče – Tešanovci križišče za Mlajtince in
- Občinske ceste Tešanovci – Mlajtinci.

Obvoz zaradi popolne zapore omenjenih cestnih odsekov bo urejen na relaciji Martjanci – Noršinci – Mlajtinci – Ivanci – Bogojina, prevozna pa bo tudi cesta čez Suhi Vrh. Zavedamo se, da bodo okoliški prebivalci zaradi tega lahko imeli določene težave, dejstvo je tudi, da bo lahko prišlo tudi do prometnih zastojev, predvsem zjutraj in popoldan. Organizatorji se bomo vsekakor potrudili, da bo promet čim bolj

urejen, prebivalce pa prosimo za strpnost in razumevanje.

Priprava prizorišča in tekmovališč zahteva veliko dela, zaradi tega prosimo vse, ki bi želeli pri tem sodelovati, da se javijo na spodaj navedene kontaktne podatke. Veseli bomo pomoči vsakega posameznika!

Občina Moravske Toplice zelo aktivno sodeluje pri pripravah na izvedbo svetovnega prvenstva v oranju, za kar se zahvaljujemo vsem, ki pri tej organizaciji sodelujejo, predvsem županu Francu Cipotu, ki je tudi član Organizacijskega odbora Svetovnega prvenstva v oranju.

V imenu Organizacijskega odbora 56. Svetovnega prvenstva v oranju se zahvaljujem vsem občanom Občine Moravske Toplice za pomoč, podporo in razumevanje in vas vabim, da se udeležite dogodka, kakršnega pri nas še ni bilo.

Franc Gönc, vodja projekta SPO 2009
Tel: 041 742 348
e-mail: feri.gonc@spo2009.si

Marjan Kardinar, vodja tekmovanja
Tel: 041 773 572
e-mail: marjan.kardinar@dobrovnik.si

PROGRAM SVETOVNEGA PRVENSTVA V ORANJU

Petek, sobota, in nedelja
28. – 30. avgust 2009

- prihod ekip in delegacij
- udeležba na otvoritvi kmetijsko-živilskega sejma v Gornji Radgoni
- strokovna ekskurzija »Spoznajmo prelepo Slovenijo«

Ponedeljek, torek in sreda
31. avgust – 2. september 2009

- uradni trening WPO
- državno tekmovanje oračev Slovenije
- popoldansko spoznavanje dežele ob Muri – regije Pomurje

Četrtek, 3. september 2009 ob 16.00
• svečana otvoritev SPO 2009

Petek in sobota
4. – 5. september 2009

- tekmovanje v oranju
- mednarodni sejem kmetijske mehanizacije
- tekmovanje in srečanje slovenskih kmetov, koscev in podeželske mladine
- tekmovanje in razstava starodobnikov
- srečanje slovenskih regij in Slovencev po svetu
- srečanja, predstavitve, prikaz tradicionalnih kmečkih iger

Sobota, 5. september 2009 ob 19.00
• svečani zaključek in razglasitev svetovnih prvakov v oranju

Nedelja in ponedeljek
6. – 7. september 2009

- zaključni sestanek WPO, nedeljski izlet po Pomurju
- odhod ekip in delegacij

Z veseljem vas lahko tudi obvestimo, da bo Občina Moravske Toplice vsem svojim občanom zagotovila brezplačne vstopnice na prizorišče.

Vstopnice lahko zainteresirani prevzamejo v Turistično-informativnem centru (TIC) v Moravskih Toplicah po 15. avgustu 2009.

PRIZORIŠČA IN PROMETNI REŽIM V ČASU TEKMOVANJA

Izjemen uspeh naših oračev na regijskem tekmovanju **CIGÜT, NORČIČ IN ŠEBÖK SO POSTALI ABSOLUTNI ZMAGOVALCI**

Ne vem sicer, ali se je sploh kdaj zgodilo, da bi bili trije absolutno najboljši tekmovalci na regijskem prvenstvu – s tem pa tudi zmagovalci za pokal Pomurskega sejma – iz iste občine. Zagotovo pa se to še ni nikoli primerilo v zgodovini Občine Moravske Toplice! Letos je Štefanu Cigütu ml. iz Noršinec, Dejanu Norčiču iz Sebeborec in Roku Šeböku iz Sela uspel prav ta nenavadni podvig.

Društvo podeželske mladine Sv. Jurij ob Ščavnici, tamkajšnja občina, Pomurski sejem ter Društvo oračev Pomurja so na njihvah v Bolehnečici in Žihlavi pripravili regijski tekmovanje v oranju za Prlekijo in Prekmurje, orači pa so se merili tudi na odprtem tekmovanju za pokal Pomurskega sejma.

Vodja tekmovanja Marjan Kardinar je bil s prikazanim zadovoljen iz več razlogov: zaradi odlične in brezhibne organizacije, kakovostnega oranja ter množične udeležbe. »To samo potrjuje,« je ugotavljal Kardinar, »da dobiva tekmovalno oranje v najbolj kmetijski regiji novi zagon. K temu je veliko pripomoglo tudi skorajšnje svetovno prvenstvo, pozitivni učinki tega tekmovanja pa bodo zagotovo vidni tudi v prihodnjih letih.« Smo med prvimi regijami, ki so se odločile razpisati tudi novo disciplino na takšnih tekmovanjih – oranje z navadnimi plugi, saj bi radi omogočili kar najširšemu krogu oračev, da preverijo svoje praktično znanje v tej primarni obliki obdelave tal.

Razveseljivo je, da se v tekmovalnem oranju poskuša vse več mladih. Po dveh letih odsotnosti sta s plugi krajniki ponovno orala Štefan Cigüt ml. iz Noršinec in Dejan Norčič iz Sebeborec, ki s kar dolgo in uspešno kilometrino v tekmovalnem oranju sodita med najbolj obetavne orače

Absolutni zmagovalci so osvojili tudi pokal Pomurskega sejma (od leve): Dejan Norčič, Štefan Cigüt ml. in Rok Šebök.

v regiji in Sloveniji. Na koncu sta bila tudi absolutna zmagovalca tekmovanja, torej tudi prvouvrščena v tekmovanju za pokal Pomurskega sejma, na tretjem mestu pa se jima je pridružil Rok Šebök iz Sela, dijak 4. letnika Biotehniške šole v Rakičanu. Omenjeni so bili tudi najboljši orači Prekmurja.

Prvuvrščeni se bodo 1. in 2. septembra udeležili državnega tekmovanja, ki bo v okviru spremljajočih prireditev 56. Svetovnega prvenstva v oranju.

Ena najslabših žetev doslej **KRUŠNE PŠENICE LE ZA VZOREC**

Pričakovanja o rekordni letini so se izneverila: zaradi junijske in julijske toče, še bolj pa zaradi dežja, ki je spremljal čas žetve in je dodobra spral kakovost zrnja v klasju. Vse se je sprevrglo v eno najslabših žetev doslej. Ker je bila tudi odkupna cena pšenice krepko pod pričakovanji in kalkulativnim izračunom lastne cene Kmetijskega inštituta Slovenije (193 €/t), se kmetje v nemoči nad vplivom na tok dogajanja pri pridelavi pšenice in drugih žitaric letos soočajo z velikimi izgubami.

Odkupna cena za tono krmne pšenice je bila sprva od 90 do 100 €, potem pa se je zaradi velike ponudbe še znižala. Krušne pšenice je bilo zelo malo in zanjo je bilo mogoče iztržiti od 125 do 135 €; cena izboljševalke – pšenice kakovostnega razreda A, ki je letos praktično sploh ni bilo, je bila 150 €/t.

»Nad rezultati žetve smo popolnoma razočarani, saj nemočno ugotavljamo, da pšenice I. in II. kakovostnega razreda ni ali pa je bilo krušne pšenice le za vzorec,« je letošnje žetev na območju KGZ Murska Sobota v enem stavku ocenil njen direktor Franc Režonja. Zaradi velike količine padavin kmetje od države pričakujejo, da jim močno prizna kot elementarno nesrečo in jim izplača razliko med pričakovano in dejansko doseženo ceno za prodano pšenico.

Tomaž Nemeč, Bukovnica: »Po opravljeni žetvi na 25 hektarjih lahko rečem, da je letina zelo slaba, naravnost katastrofalna. Kar ni vzela toča, je vzela moča ... Sprašujem se, ali naj rezultatom predhodnih analiz človek sploh verjame: pridelek, za katerega je analiza pokazala, da bo krušna pšenica, je bil na koncu v najslabšem razredu. Mislim, da smo kmetje letos pri pšenici deležni tolikšnega izpada dohodka, da si bomo še poslabšali ekonomski položaj, zato se bojim, kaj in kako bomo sejali jeseni ... Še na nekaj bi rad opozoril: kupci nas, kmete, izsiljujejo, saj se slepo, ne oziraje se na specifično pridelovalnih pogojev, držijo borznih cen.«

Če so kmetje upali, da bo morda kakovost krušnih žit poznih sort boljša, je bilo hitro jasno, da je bila letošnja žetev ena najskromnejših. Ob slabi kakovosti je zaradi prekomernih padavin prišlo še do pojava glivične okužbe semena s fuzariozami, kar je bila dodatna ovira za prodajo krmne pšenice. Za takšno pšenico so kmetje iztržili le 50 €/t, kar je naravnost sramotna cena, pšenico pa je kupec uporabil kot surovino za bioplinarne.

PREDSTAVITEV KMETIJSKIH STROJEV – Družba HS Inženiring je v sodelovanju s KS Tešanovci na travnikih med Mlajtinci in Ivanci pripravila zanimivo demonstracijo kmetijske in komunalne mehanizacije. Prevladovali so stroji za spravilo travinja, ogledati si je bilo mogoče tudi delovanje pršilnikov in njivskih škropilnic, mulčerjev, strojev za obdelavo tal in, seveda, traktorjev. S svojim proizvodnim oziroma prodajnim programom so se predstavile družbe INO iz Brežic, Agromehanika iz Kranja, kovaštvo Alojza Preloga iz Veržeja, s široko paleto strojev za spravilo travinja (kosilnice, obračalniki, zgrabljalniki, samonakladalne prikolice) se je predstavila družba SIP iz Šempetra, družba Jorstik iz Borejca je predstavila čelne nakladalce in traktorje Claas, predstavljen je bil tudi ovijalec bal. Razstavljalci so predstavili tudi primerne traktorje za svoja orodja, poleg že omenjenega Claasa še traktorje Agrofarm, John Deer, Kubota, Same in druge. (G. G., priredil L. S.)

Tešanovci-Prosenjakovci ŽE TRETJE VEČJE NEURJE V NAŠI OBČINI

Huda ura z rekordno visoko meteorno vodo, ki je zalivala kleti in hiše ter preplavila njive in ceste, je v večjem obsegu v torek, 4. avgusta, prizadela tudi več krajev naše občine. Ker so popustile brežine Sukičevega potoka v zgornjem delu Tešanovec, je na regionalni cesti Martjanci – Dobrovnik v dolžini več kot 400 metrov voda presežala tudi višino 50 cm, zato je bila cesta več ur zaprta za promet. To je bilo že tretje večje neurje v naši občini: 16. junija je toča klestila v južnem in vzhodnem delu občine, 25. julija pa na severovzhodu.

V Tešanovcih je bila v celoti poplavljen ena stanovanjska hiša ter več kleti, tako da so gasilci domačega društva ter iz PGD Bogojina in PGD Selo več ur prečrpavali vodo. Domači gasilci so zaradi visoke vode ponovno intervenirali v večernih urah. Z vso razpoložljivo gasilsko tehniko je bilo v akcijo reševanja ob številnih krajanah vključenih 18 domačih gasilcev ter deset iz dveh omenjenih društev. Da bi preprečili še hujše posledice poplav, ki jih v tem delu vasi v takem obsegu ne pomnijo, je bilo nameščenih več sto protipoplavnih vreč s peskom.

V južnem delu vasi so delavci javnega komunalnega podjetja Čista narava preprečili izliv potoka Lipnice; zaradi prepolnih melioracijskih kanalov in potokov, pa je bilo v južnem in jugovzhodnem delu vasi poplavljenih več hektarjev njiv in travnikov.

4. avgusta so se s poplavami zaradi močnih padavin in naraslih vodotokov – v manj kot 12 urah je na kvadratni meter padlo tudi sto in več litrov dežja, kar je skoraj dvakratnik mesečnega povprečja – ubadali tudi v severnem delu občine. Gasilci PGD Motvarjevci so prečrpali vodo z dvorišč pri dveh stanovanjskih objektih v naselju Pordašinci, gasilci iz Prosenjakovec pa iz kletnih prostorov stanovanjske hiše v Prosenjakovcih ter parcele v Motvarjevcih. (G. G.)

Center Oaza Tešanovci SREČANJE Z DOKTORJI ZNANOSTI

V juliju je župan Franc Cipot v centru Oaza v Tešanovcih priredil sprejem za kar štiri doktorje znanosti, ki so v zadnjem obdobju končali podiplomski študij z zagovorom doktorske disertacije, izhajajo pa iz našega okolja ali tukaj živijo. Sprejem je bil pripravljen za Andrejo Kovač (doktorico znanosti s področja farmacije), Cvetko Grašič Kuhar (medicina), Jožeta Sambta (ekonomija), vsi trije prihajajo iz Tešanovec, in Janeza Balažica (umetnostna zgodovina) iz Sebeborec.

»Nekoč so Tešanovci šteli toliko prebivalcev kot Sobota, zdaj se lahko z njo primerjajo po številu doktorjev znanosti,« župan Cipot ni skrival zadovoljstva. Pa je od kraja rojstva pomembnejše, da smo priče nadarjeni generaciji, da so se slavljenci bili pripravljeni

dela, avtorji pa lahko »ožji domovini« pomagajo s svojim širokim in poglobljenim poznavanjem področij. Zapomnili si bomo njihovo obljubo, da bodo v realnih okvirih sodelovali pri raziskovalnih projektih v Pomurju.

Doktorji znanosti na sprejemu v Tešanovcih (od leve): Jože Sambt, Andreja Kovač, Janez Balažič, Cvetka Grašič Kuhar in gostitelj, župan Franc Cipot.

odreči rutinskemu delu in se posvetili znanstvenoraziskovalnemu delu – bodisi kot mladi raziskovalci ali sta jih k temu spodbudila delovno okolje in osebna ambicija.

Doktorske disertacije so sicer specializirana in ozko usmerjena raziskovalna

Zbrane doktorje, njihove svojce in sorodnike ter druge povabljenе sta pozdravila tudi dr. Mitja Slavinec, predsednik Pomurske znanstvene akademije, in škof Evangeličanske cerkve v Sloveniji mag. Geza Erniša. (L. S.)

SPREJEM ZA ODLIČNJAKE

Tudi letos je župan Franc Cipot ob koncu šolskega leta sprejel najboljše učence vseh treh osnovnih šol v občini, ki so osnovno izobraževanje v šolskem letu 2008/09 zaključili z odličnim uspehom. Letos jih je bilo 13. Vsi, razen enega, bodo nadaljevali šolanje na gimnaziji, večina na ljubtomerski gimnaziji.

Župan je poudaril, da je občina ponosna na vse, ki izstopajo po učnem uspehu. To so človeški viri, ki bodo še kako pomembni za hitrejši in uspešnejši jutrišnji dan lokalne skupnosti. S svojim vztrajnim delom so učenci že doslej dokazali, da uspeh ne more izostati, zato župan od njih pričakuje, da bo tako uspešni tudi v prihodnje, občina pa jim bo na tej poti po svojih najboljših močeh stala ob strani. Nagovor je sklenil z mislijo, da

prostorske in kadrovske možnosti vseh treh osnovnih šol v občini, Bogojina, Fokovci in Prosenjakovci, omogočajo, da bo iz omenjenih šol veliko odličnjakov izšlo tudi v prihodnje. Odličnjaki so si v spremstvu svojih razrednikov, ravnateljev in staršev ogledali film o Prekmurju, oazi zdravja, župan pa jim je v spomin na srečanje izročil knjigo o Josipu Benku, prvem prekmurškem industrialcu, ki se je rodil v Tešanovcih. (G. G.)

ODLIČNJAKI 2009: Nino Cmor, Ana Kerman, Nejc Černela, Tajda Varga, Sandra Feher in Ines Zavec (OŠ Bogojina, razredničarka Nataša Vrtarič); Mihaela Bači, Aleksander Cifer in Metka Kološa z OŠ Fokovci (razredničarka Suzana Panker) in Mitja Gorza, Aleš Jakoša, Melani Lainšček in Simon Šanca z DOŠ Prosenjakovci (razredničarka Elizabeta Gaal).

Sedmi praznik KS Filovci DAN ODPRTIH VRAT VINSKIH KLETI

V Filovcih, vasi, ki je na severni strani obdana z vinorodnimi griči Trnavski breg, Filovski breg in Gaj, se vse bolj zavedajo pomena, vloge in tradicije vinogradništva in prekmurske kulinarike. Prav zato so v okviru praznika krajevne skupnosti letos že tretjič pripravili festival vina in pesmi.

Kot je dejal Andrej Baligač, predsednik filovske krajevne skupnosti in občinski svetnik, so 7. praznik krajevne skupnosti vsa društva v kraju, vinogradniško-sadjarstvo, vinogradniško-turistično Gaj, turistično, športno in prostovoljno gasilsko društvo, tudi letos pripravila zelo zagnano in uspešno. Tudi letošnje praznovanje je bilo po-

Največ gostov je prišlo iz zdravilišč v Moravskih Toplicah; ti niso mogli prehvaliti dobre ideje, odlične kulinarčne ponudbe domačih jedi ter dobrih filovskih vin. Vina, ki jih je bilo moč ob plačilu simbolične kavicje okušati v neomejenih količinah in pri vseh omenjenih vinogradnikih, so letos sodelovala na društvenih ocenjevanjih in so se na sklepnem ocenjevanju 12 prekmurskih vinogradniških društev potegovala celo za prekmurskega vinskega prvaka. V prijetnem vremenu je bilo vse postreženo v pristnem naravnem okolju, v hladu kleti, med katerimi je izstopala s slamo krita Trajbaričeva klet, zgrajena leta 1905.

Na sklepni večerni prireditvi v športno-rekreacijskem centru so zapele Filovske pevke,

z glasbenimi nastopi in recitali so program popestrili še Žiga Barbarič, Vanja Zadravec in Barbara Lenarčič. Gostoljubnost domačih prirediteljev ob dobri kapljici, odlični kulinariki ter obilici glasbe se je nadaljevala pozno v noč.

Organizatorje moti le, da moravski zdravilišči ne kažete večjega zanimanja za sodelovanje na javni prireditvi s poudarkom na promociji kulinarčne in vinske ponudbe v zaledju močnega turističnega središča.

svečeno vinu in pesmi, zato tudi njegova misel, da je vino »... dar neba, solza zemlje, sok življenja.« V okviru festivala so pripravili dan odprtih vrat vinskih kletih na vseh treh bregovih. Za začetek so velokodušno odprli vrata gospodarji štirih kletih: Alojz Berden na Trnavskem bregu, Peter Trajbarič in Josip Švenda na Filovskem bregu, v Gaju pa je bila odprta vinoteka Vinogradniško-turističnega društva Gaj.

Gostitelji so bili z obiskom okrog 200 ljudi od blizu in daleč zelo zadovoljni.

Sebeborci 60 LET ZŠAM MURSKA SOBOTA

Na priložnostni slovesnosti v Sebeborcih ob 13. juliju, dnevu šoferjev in avtomehaničnikov, so člani Združenja šoferjev in avtomehaničnikov (ZŠAM) Murska Sobota proslavili 60-letnico delovanja. Predsednik združenja Franc Čarni – sicer tudi predsednik SPV v naši občini – se je sprehodil skozi zgodovino društva.

Franc Čarni, ki vodi tudi murskosoboško avto-moto društvo (AMD) Štefan Kovač, je zlasti ponosen na obdobje, ko so v društvu uspešno izvajali tudi teoretično in praktično usposabljanje za bodoče poklicne voznike. Znotraj društva je namreč celih 25 let, od 60. do srede 80. let prejšnjega stoletja, delovala podružnica s specializiranim izobraževalnim centrom, s čimer je bila kan-

didatom za poklicne šoferje prihranjena pot do Maribora ali Ljubljane. Vseskozi so se v društvu držali načela povezovanja navzven, zato še vedno zelo aktivno delujejo na področju varnosti v cestnem prometu, nekoliko manj pa na področju avto-moto tehnike in avto-moto športa.

Skupaj s članom predsedstva republiške zveze Ivom Štraklom so ob tej priložnosti podelili priznanja, zlate in srebrne plakete ter plakete tovarištva. Med dobitniki priznanj so tudi člani ZŠAM iz naše občine.

80 LET PDG BOGOJINA – V naslednji številki Lipnice bomo podrobneje poročali o proslavi 80-letnice gasilskega društva v Bogojini. Za zdaj zapišimo le, da so Izidorja Camplina (na fotografiji drugi z leve), ki je društvu predsedoval skoraj 30 let, imenovali za častnega predsednika društva.

REKORDNA UDELEŽBA UPOKOJENCEV NA SREČANJU V TEŠANOVCIH – Na 12. poletnem srečanju v vaško-gasilskem domu v Tešanovcih se je zbralo blizu 310 upokojencev iz celotne občine. Ob Marjeticah je nastopil še ljudski ad hoc ansambel Zvonček s pevkama. O njihovih zabavljivih nastopih bomo še pisali.

Prosenjakovci

GASILSKI TABOR MLADI GASILEC 2009

Mladinska komisija Gasilske zveze (GZ) Moravske Toplice se ni izneverila tradiciji in je sredi poletja pripravila 3-dnevni poletni gasilski tabor *Mladi gasilec 2009*. Zaradi zasedenosti prostorov je bil na novi lokaciji, pri gasilskem domu v Prosenjakovcih, udeležilo pa se ga je 36 mladih v starostih od 7. do 14. leta iz osmih gasilskih društev v občini: iz Andrejec, Berkovec, Filovec, Fokovec, Martjanec, Moravskih Toplic, Sela in Tešanovec.

Kot sta pojasnila vodja tabora Jožef Solar in predsednica mladinske komisije GZ Moravske Toplice Valerija Horvat, je bila tudi tokrat rdeča nit tabora druženje, medsebojno spoznavanje, urjenje v gasilskih veščinah in osvajanje znanja s teh področij. Po drugi strani pa je to dobra oblika dela, da mlade v matičnih društvih še bolj navdušijo za delo v gasilskih vrstah, s tem pa si na dolgi rok zagotovijo mladi gasilski kader.

Ob spremljevalcih – večina jih je bila iz društev, ki so na tabor poslala svoje mlade člane – so se tabora kot pomembne oblike dela z mladimi udeležili tudi predsednik zveze Štefan Kuhar, poveljnik Jože Čarni ter član mladinske komisije Robert Janko. Mentorja na taboru sta bila Jože Lipaj, poveljnik sektorja Martjanci, in Emil Hari iz PGD Moravske Toplice.

Izvedeli smo še, da so bili mladi ob gasilski šoli, kjer so si ogledali in spoznavali gasilsko opremo in vozila, aktivni tudi v reševanju testov za pridobitev značk v okviru akcije Preprečujemo požare. Devet jih je prejelo zlato, štirje srebrno in devetnajst bronasto značko. Podali so se tudi na pohod po gozdni učni poti Selo in se kopali v Moravskih Toplicah. (G. G.)

NK Čarda Martjanci

POLETNA ŠOLA NOGOMETA

NK Čarda je ob sodelovanju Občinske športne zveze Moravske Toplice drugič izvedla *Poletno šolo nogometa*. Otroci stari od 4 do 14 let so v šestih dneh poleg novih nogometnih veščin spoznali tudi vlogo nogometnega vratarja, obiskali poligon modelarjev, se kopali v bazenih Term Vivat, si ogledali nogometno tekmo med Muro05 in West Hamom ter seveda predvsem urili svoje nogometno znanje na igriščih lepo urejenega športnega centra v Martjancih.

Poletne šole nogometa se je udeležilo 63 otrok, od tega 8 deklet. Delo je potekalo v štirih starostnih skupinah, za vsako skupino so skrbeli 2-3 trenerji. »Otrokom smo skozi igro in zabavo predstavili, kaj pomeni biti nogometaš in kaj pomeni nogomet kot tak. To je prijateljstvo, dvigovanje fizičnih sposobnosti in spodbujanje mladih k pozitivnemu razmišljanju v okviru druženja in ukvarjanja s športom,« pravi vodja tabora Goran Pintarič.

Poletna šola nogometa je bila tudi letos brezplačna, kar so poleg volonterjev omogočili številni sponzorji.

Prosenjakovci

LOVSKI TABOR OSNOVNOŠOLCEV

Med društvi, ki načrtno skrbijo za pomladitev svojih vrst, so tudi lovci. Zveza lovskih družin (ZLD) Prekmurja je v sodelovanju z LD Prosenjakovci pri tamkajšnjem lovskem domu tudi med letošnjimi poletnimi počitnicami pripravila 3-dnevni lovski tabor. Vodja tabora Štefan Nemeč, predsednik komisije za izobraževanje pri ZLD Prekmurja, je povedal, da so s taborom, katerega teme so varovanje narave, spoznavanje dela lovcev v naravi, lov in lovška kultura, lovski rogisti in lovsko strelstvo, pričeli že lani. Ker je bil odziv zelo dober, pozitivne pa so bile izkušnje med mladimi, so za učence osnovnih šol tabor pripravili tudi letos, odslej pa naj bi ga v času poletnih počitnic prirejali vsako leto.

Kot je pojasnil vodja lovskega tabora, je 16 učencev z osmih osnovnih šol v Prekmurju že prvi večer odšlo na lovišče. Drugi dan je bil namenjen kinologiji s praktičnim prikazom dela z lovskimi psi ter teoretičnim predavanjem o živalih. Tretji dan pa je bil namenjen spoznavanju lovskega orožja in streliva. Tege dne jih je obiskal mag. Srečko Feliks Kropce, predsednik Lovske zveze Slovenije, na tabor pa so udeleženci povabili tudi starše in jim predstavili likovna in literarna dela, ki so nastala na taboru. Našli so namreč dovolj časa tudi za tovrstno ustvarjalnost, čeprav prostega časa ni bilo ravno na pretek, saj so si med drugim ogledali tudi lovski muzej v kraju Magyarszombatfa na Madžarskem ter kulturno-zgodovinske spomenike v okolici. Za marsikaterega mladega udeleženca je bilo posebno doživetje prenočitve v šotoru, ki so ga postavili v neposredni bližini lovskega doma.

Tudi Jože Sršen, predsednik sekcije lovskih čuvajev pri ZLD Prekmurja, in Ludvik Rituper, predsednik prosenjakovske lovske družine, sta z izkušnjami na dosedanjih dveh taborih zelo zadovoljna, zato občudujeta, da bo tabor pri lovskem domu v Prosenjakovcih zagotovo tudi prihodnje leto. Kot organizatorji si namreč prizadevajo, da bi pri mladih vzbudili čut do narave ter do odgovorne in tolerantne delitve bivalnega okolja med ljudmi in živalmi. (G. G.)

Hkrati je v Prosenjakovcih potekal še državni čebelarški tabor.

DANČ, ČERNELČ, DRNOVŠKOVA – V soboški Galeriji je med poletjem na ogled razstava del treh likovnih umetnikov. Dva izhajata iz našega okolja: Ladislav Danč (rojen 1932 v Prosenjakovcih, umrl v Murski Soboti 1979) je predstavljen z izborom iz njegovega bogatega in raznovrstnega opusa, Filovčan Robert Černelč je razstavil svoje »črne slike« iz zadnjega obdobja. Z grafikami se je predstavila še mlada umetnica Vesna Drnovšek iz Izlak. (L. S.)

POSTAVLJANJE KLOPOTCA – Marsikje na našem vinorodnem območju so okoli velke meše, sredi avgusta, postavili klopotec in mu »naložili«, da odganja škvorce in druge ptiče. Postavljanje je že zdavnaj postalo prijetno druženje, zato so ga v Martjancih (na fotografiji) postavili kar v športno-rekreacijskem centru, kjer je trta sicer zasajena, a še leta ne bo obrodila. (G. G.)

SEKTORSKA GASILSKA TEKMovanja – Na Ivancih, v Krncih in Selu so pripravili sektorska tekmovanja operativnih enot PGD – tokrat z mokro taktično vajo. Nastopilo je kar 38 enot iz vseh 27 društev. Občinsko tekmovanje bo 29. avgusta v Selu.

OAZA PRI MLAJTINCIH: POHOD S PALICAMI – Na vsesplošni razmah nordijske hoje se je odzvala tudi Občinska športna zveza Moravske Toplice in konec junija s startom in ciljem pred gostiščem Oaza pripravila 1. pohod z nordijskimi palicami. Lokacija ni bila izbrana naključno, saj sta tu trasirani kar dve pohodniški poti, na 5 in 8 km, mimo je speljana tudi pohodniška Panonska pot. Prireditve bi naj postala tradicionalna. (G. G.)

13. PRAZNIK OBČINE MORAVSKE TOPLICE – PROGRAM OBČINSKEGA PRAZNIKA

PRIREDITEV	KRATEK OPIS PRIREDITVE	DATUM PRIREDITVE	KRAJ IZVAJANJA	INFORMACIJE
14. vaške igre Občine Moravske Toplice	tekmovanje naselij iz občine v 10 igrah, igre organizira KS Krnci	nedelja, 30. 8. 2009 ob 9. uri	Krnci, poligon na začetku vasi	Štefan Hul, tel. 041 600 227
Slavnostna seja Občinskega sveta	slavnostna seja s podelitvijo občinskih priznanj in nagrad	ponedeljek, 7. 9. 2009 ob 11. uri	Prosenjakovci, kulturna dvorana v vaškem domu	občinska uprava, tel. 02 538 15 00
8. golf turnir za pokal Občine Moravske Toplice	tradicionalni golf turnir	sobota, 12. 9. 2009 ob 10.00 uri	Moravske Toplice, igrišče za golf Livada	občinska uprava, tel. 02 538 15 00
2. nogometni dan	druženje športnikov, organizirata OŠZ Moravske Toplice in KMN Suhi Vrh	sobota, 12. 9. 2009 ob 14. uri	Suhi Vrh, igrišče KMN Suhi Vrh	Branko Recek, tel. 041 389 905
Osrednja prireditve ob občinskem prazniku	družabna prireditve z otvoritvijo ceste Moravske Toplice – Fokovci, I. in II. faza	nedelja, 13. 9. 2009 ob 13. uri	Moravske Toplice, Lovski dom LD Moravci	občinska uprava, tel. 02 538 15 00
SPREMLJEVALNE PRIREDITVE OB OBČINSKEM PRAZNIKU				
6. zelenjadarski dan	Predstavitve izdelkov iz zelenjave, organizator KTD Selenca Ivanci	sobota, 29. 8. 2009 ob 15. uri	Ivanci, gasilski dom	Klaudija Koltaj, tel. 041 852 571
14. kolesarski maraton za pokal SPO 2009	Kolesarski maraton po občini, organizator OŠZ Moravske Toplice	nedelja, 30. 8. 2009 ob 10. uri	Gostišče Oaza pri Mlajtincih	Branko Recek, tel. 041 389 905
Prezem izgrajenih športnih objektov pri OŠ Bogojina	prevzem objektov III. faze zunanjih športnih igrišč	četrtek, 17. 9. 2009 ob 16. uri	Bogojina, osnovna šola	OŠ Bogojina, tel. 02 547 90 81
6. lüjpanje kukorce	ob 15. uri: trganje koruze ob 19. uri: ocenjevanje jedi, likovnih in literarnih del, ki so prispela na natečaj osrednja prireditve, org.: Pevsko društvo Selo, OŠ Fokovci in TIC Moravske Toplice	petek, 18. 9. 2009 ob 15. in 19. uri sobota, 19. 9. 2009 ob 18. uri	OŠ Fokovci Selo, prireditveni šotor ob rotundi	Oskar Makari, tel. 031 329 758
Avto moto rally »Vse za varnost prometa«	Avto moto rally, organizatorji: AMD Štefan Kovač, Druženje šoferjev in avtomehanikov ter Društvo paraplegikov Prekmurja in Prekije	sobota, 19. 9. 2009 ob 9. uri	Prometno varnostni center Murska Sobota in vaško-gasilski dom Sebeborci	ZŠAM M. Sobota, tel. 02 522 36 72

SVET TERMALNIH DOŽIVETIJ

V objemu naravne sence vas pričakuje več kot 25 zunanjih in notranjih bazenov z naravno črno termo-mineralno vodo, raznovrstni bazeni za otroke, in tobogani s posebnimi učinki, na nepozabne pustolovščine vabi tudi zabavna in nagajiva otroška maskota štrk Viki.

KUPON ZA AKCIJO 1 = 2
PLAČA EDEN - KOPATA SE DVA
Popoldansko kopanje po
15. uri - odrasli: 9,90 €
(cena vključuje kopanje za 2 osebi)

*Akcija velja od ponedeljka do petka
(1.9. - 30.9.2009).
Ponudba velja s predložitvijo
kupona na kopališki blagajni.
Ostali popusti se izključujejo.*

DESTINACIJA TISOČERIH OKUSOV

Za izbrane gurmanske užitke skrbi priznana kuharska ekipa v hotelu Livada Prestige****, ki pripravlja prekmurske in specialitete tujih kuhinj. Na voljo so dietni obroki in obroki iz bio izdelkov. Ob izvrstnem chefu bodo tudi sommelierji z vrhunskimi domačimi in tujimi vini zagotovili nepozabno kulinarčno doživetje.

Najzahtevnejše sladokusce bodo s sladkimi mojstrovčinami zapeljale vrhunske slaščičarke, ki ustvarjajo v hotelu Termal****. Vabljeni na slastno torto iz bučnih semen, presenetite svoje najdražje s sladkimi minjoni, unikatno dekoracijo iz pihanega in vlečenega sladkorja ter atraktivno ledeno skulpturo.

DOŽIVITE PREKMURJE - NA LASTNI KOŽI

V osrčju zakladov prekmurske ravnice doživite popolno sprostitev, prepojeno s pozitivno energijo zdravnih skrivnosti in tehnik vrhunskih strokovnjakov. Pričakuje vas več kot 150 raznovrstnih wellness programov in storitev.

- Klasična osnovna manikura **18,80 €** (30 min - naravna nega nohtov, oblikovanje nohtov in obnohtne kožice, lakiranje)
- Klasična pedikura **24,80 €** (40 min)
- Klasična masaža celega telesa **32,20 €** (45 min)
- Klasična masaža hrbta **19,90 €** (20 min)

ODPIRALNI ČAS:
pon. - sob.: 8.-19. ure,
nedelja: 8.-16. ure.

NASTOP GLASBENE SKUPINE »VESELI BEGUNJČANI«

PONEDELJEK, 21.9.2009,

Restavracija hotela Termal, narodno-zabavna skupina **»Veseli Begunjčani«**, igrajo kvintetovsko glasbo, večno zelene melodije »evergreenov« in aktualno zabavno glasbo.

REZERVACIJE

IN INFORMACIJE:
restavracija Termal,
tel.: 02 512 22 56

DODATNE INFORMACIJE:

Naravni park Terme 3000 Moravske Toplice • Kranjčeva 12, 9226 Moravske Toplice
Telefon: 02 / 512 22 00, 02 / 512 50 70 • <http://www.termes3000.si>

LIKOS za Košičeve dneve kulture XXI LIKOVNA KOLONIJA V BOGOJINI

Sekcija LIKOS, ki deluje pod okriljem KUD Štefan Kovač Murska Sobota in šteje 23 članov, je lani praznovala 45-letnico delovanja. V organizaciji LIKOS-a že od leta 1991 poteka v Bogojini konec junija ali v začetku julija tradicionalna likovna kolonija, torej se je letos zvrstila že osemnajsta. Od leta 1992 prirejajo tudi razstave del s kolonije v okviru *Košičevih dnevov kulture*.

Udeleženci kolonije v Bogojini s svojimi deli.

Letos se je na bogojinski koloniji zbralo 11 članov in kipar iz Mežice. Tematika kolonije so bile cerkve lendavske dekanije. Razstavi slik in kipov v Bogojini bosta sledili še razstavi v Lendavi in Odrancih. LIKOS pa pripravlja še kolonijo na temo starih predmetov (z razstavo v galeriji na domačiji slikarja Ernesta Bransbergerja v Korovcih). V septembru bodo člani LIKOS-a prav tako sodelovali na prireditvi *Trenje lanu v Bogojini* in risali na to temo. Slike trenja lanu in starih obrti (lončarstvo, čebelarstvo, pletarstvo, kovaštvo) bodo septembra in oktobra razstavili v hotelih v Moravskih Toplicah (hotel Ajda, hotel Termal, hotel Vivat).

Janja Bürmen

Prizor, ko se oko spočije, ko se duša razneži in poskoči srce – tako kot ob pogledu na balkon s 102 muškatinoma Irene Temlin na Bregu v Moravskih Toplicah. (L. S.)

Terme 3000 ZVEZDE V LIVADI

Sredi poletja so se v Termah 3000 v Moravskih Toplicah odločili za odmevno marketinško potezo, s katero so v petzvezdičnem hotelu Livada Prestige gostili znane slovenske osebnosti z različnih področij delovanja.

Z namenom predstavitve celovite turistične ponudbe so povabili številne znane slovenske osebnosti, povabilu pa so se odzvali: aktualna miss Slovenije Tadeja Ternar, ki je tudi obraz hotela Livada Prestige, pevki Anika Horvat in Nuša Derenda, publicistka Bernarda Jeklin, predsednica uprave Petrol d.d. mag. Alenka Vrhovnik Težak, novinarka Danica Lovenjak, pevec Trkaj, koreograf Igor Jelen, ultramaratonski plavalec Martin Strel in starosta igralskega Demeter Bitenc. Med drugimi so se v

Bernarda Jeklin v Livadi Prestige.

neposredni bližini hotela preizkusili v golf patanju, spoznali so blagodejne učinke zlate masaže, sledile so družabne igre ob zunanjih bazenih; pod vodstvom Bineta Volčiča, vodje kuhinje v hotelu, pa so jih razvajali z vrhunskimi kulinaričnimi mojstrovinami in izbranimi vini. (G. G.)

FOTOGRAFIJA MESECA – JUNIJ 2009

Goran Novak: Čebelica na delu

FOTOGRAFIJA MESECA JULIJ 2009

*Tomaž Koltai
Mirni večer*

LIPNICA – glasilo Občine Moravske Toplice • izdajateljski svet: Andrej Baligač, Matjaž Cerovšek, Marjanca Granfol, Vida Šavel (predsednica), Slavko Škerlak, Tibor Vörös ml., Tibor Vörös st. • ureja: uredniški odbor v sestavi: Geza Grabar, Sonja Vörös (urednica prispevkov v madžarščini), Ludvik Sočič (odgovorni urednik) • administrativna opravila: Marjanca Granfol • prelom in fotolitija: Atelje za črko in sliko • tisk: S-tisk d.o.o., Beltinci – avgust 2009 • naklada: 2.600 izvodov • Lipnica ni naprodaj – vsako gospodinjstvo v občini jo dobi brezplačno, drugi zainteresirani pa na sedežu Občine Moravske Toplice, Kranjčeva 3, 9226 Moravske Toplice – telefon: 02 5381 500, faks: 02 5381 502, e-mail: obcina@moravske-toplice.si – internet: www.moravske-toplice.si